

BIRGIT BASTHOLM BUNE

DET
VILDE
BLOD

OG

DET
RENE
HJERTE

SAMTALER OM SEKSUALITET OG KÆRLIGHED
MED NOGLE UNGE MÆND I ÅRHUS VEST

»Jeg er forvirret, mand«. En ung mand sukker, mens han chatter på nettet for at finde en kæreste.

Denne sundheds-antropologiske rapport handler om en lille gruppe unge mænd, med ikke-vestlig baggrund. De forsøger alle at finde deres retning i forhold til spirende seksualitet og kærlighedsliv.

Kærlighedslivet skal finde sin plads i spændingsfeltet mellem to ofte meget forskellige verdner: forældrenes tradition og dansk ungdomsliv.

Rapporten giver et indblik i de unges liv med problemer og dilemmaer, men også styrker og glæder. Den giver også anbefalinger til sundhedspædagogisk metode, specielt målrettet til denne særlige gruppe.

9 788799 228706

**DET
VILDE
BLOD**

OG

**DET
RENE
HJERTE**

Det vilde blod og det rene hjerte
© Nov. 2007 Birgit Bastholm Bune

Udgivet af:
Lysthuset
Center for unge og seksuel sundhed
Kannikegade 18
8000 Århus C

Århus Kommune
Sundhed og Omsorg

Rapporten er udgivet i samarbejde med Sundhedsstyrelsen.

Omslag: Tove Nyholm

Ekspedition:
Rapporten kan fås ved henvendelse til
Birgit Bastholm Bune
bbb@mag3.aarhus.dk
eller tlf. 70 27 50 05 / 51 54 13 31

ISBN 978-87-992287-0-6

INDHOLDSFORTEGNELSE:

FORORD

KAPITEL 1:

7

INDLEDNING

BAGGRUND: det generelle, social sårbarhed, seksuel sundhed, seksuelt overførte infektioner, kvindernes høje aborttal, fokus på kvinderne, hvor er mændene?

MÅLSÆTNING

MÅLGRUPPEN

METODE: deltagerobservation, setting, roller i feltet, interviews, undersøgelsens begrænsning, etiske overvejelser

KAPITEL 2:

35

KÆRLIGHED OG SEKSUALITET

Traditionelle forståelser af køn og seksualitet, danske kærester, kæresteforhold med etniske piger, drømmekvinden og ”den virkelige verden”

OPSAMLING

KAPITEL 3:

65

VIDEN, SEX OG SUNDHED

Viden om sex og sundhed, kilder til viden, prævention

OPSAMLING

KAPITEL 4:

79

IDENTITET: at finde sine fødder, Gellerup og gruppen, synet på de andre

SÅRBARHEDER: fremtidsdrømme, uddannelse, kriminalitet, forældre, tradition og religion, ”perker-dansk”

OPSAMLING

KAPITEL 5:

111

PÆDAGOGISKE UDFORDRINGER OG METODE

Interkulturel kommunikation, sundhedsfremmende metoder, indlæring med debat, underviserne og ideologi, forumteater, ung til ung dialog, indhold i seksualundervisningen, undervisningsmateriale, hold fast i gruppen

OPSAMLING

EFTERSKRIFT

REFERENCELISTE

FORORD

Der er flere mennesker der har haft betydning for tilblivelsen af denne rapport og det arbejde der ligger bag. Først og fremmest vil jeg takke de unge mænd, som det hele handler om, for at de ville lukke mig lidt ind i deres verden. At jeg måtte komme i klubben og at de ville svare på mine mange spørgsmål, var altafgørende for mit projekt. Når man tænker på karakteren af mine nysgerrige spørgsmål, der gik tæt på de unges liv, også privatliv, var det faktisk ret modigt gjort at sige ja. Og også tak til lederen, som var åben og med på ideen. Jeg er taknemmelig overfor mine kontakter i Sundhedsstyrelsen, som med klingende mønt har betalt projektet. Især tak til Jan Fouchard, som har lyttet til mine visioner og gjort dem mulige. Jeg håber vi kan fortsætte det gode samarbejde. Tak til mine skønne kolleger i Lysthuset, som har måttet lægge øre til mange refleksioner og også måttet undvære deres sundhedsfaglige konsulent i perioder. Og tak til Sara Bindeballe, som var praktikant hos os og deltog helhjertet i dette projekt. Hun var mit bibliotek, sparringspartner og feltkollega ude i Århus Vest.

Og allersidst tak til min vejleder Lone Grøn, som utrætteligt har forsøgt at få mig til at tænke antropologisk og givet god feedback og kritik hele vejen. Og også til Inge Vittrup fra Afdelingen for Folkesundhed, som har bidraget med sin store viden om etniske minoriteters sundhed.

KAPITEL 1:

INDLEDNING

Denne rapport handler om en gruppe unge mænd fra Århus Vest. De er alle af anden etnisk baggrund end dansk og de mødes i en bestemt klub og ”hænger ud” sammen. I denne klub har jeg også ”hængt ud”, primært for at lære dem bedre at kende. En nærmere præsentation af denne specifikke gruppe følger i næste afsnit.

Det hele startede for 2 år siden med en invitation fra klubben, hvor jeg blev bedt om at komme og tale om seksuel sundhed. Personalet mente at de unge havde brug for det. Jeg kom en aften til et stort bord med mad og en masse unge mænd, 40-50 stykker. På et tidspunkt tog jeg mod til mig, rejste jeg mig op og præsenterede mig selv og Lysthuset. Her fra gik det der ud af; spørgsmål, vittigheder, provokationer, historier fra det virkelige liv, både de sjove og de sørgelige. Der var meget uro, de unge gik ind og ud, råbte i munden på hinanden, pralede, talte i mobiltelefon, grinede og diskuterede. Mødet efterlod en masse spørgsmål og refleksioner; jeg var ikke i tvivl om at

de unge drenge/mænd havde et behov for viden om seksuelt relaterede emner og også manglede nogen at tale med om mere personlige forhold. Men hvordan skulle det foregå? De var jo noget mere vilde end jeg var vant til; hele min traditionelle forestilling om indlæring og pædagogik blev rystet. Min fornemmelse var, at denne gruppe kan man ikke bare undervise med ro og orden, skriftlige materialer, powerpoint-oplæg og pjecer! Der skal andre metoder til, men jeg vidste ikke hvilke. Det krævede et bedre kendskab til de unges særlige liv og vilkår, deres meninger og holdninger. Og ikke mindst fokus på deres kræfter og ressourcer.

Med andre ord gjorde de unge mænd et stort indtryk på mig, som jeg ikke kunne glemme. Jeg var dybt fascineret af den stærke, levende energi i rummet, og deres evne til diskussion og debat.

I forhold til seksuel sundhed har jeg undervist mange unge med ikke-vestlig baggrund, både piger og drenge. De er unge og skal igennem de samme udviklingstrin og overgangsfaser i deres liv, som alle andre unge. Jeg gik dog ind i projektet som er beskrevet her i denne rapport, med den overbevisning at de to-kulturelle unge skal kunne rumme at stå i spændingsfel-

tet mellem ret så forskellige kulturelle virkeligheder. Det skaber til tider dilemmaer med en kompleksitet, som kan være svær for dem at håndtere i dagligdagen. Det kan være interessant at forsøge at forstå hvilke problemstillinger der opstår som følge af ungdomsliv, etnicitet, religion eller livsvilkår i øvrigt. Jeg har ikke i denne rapport forsøgt at skille tingene ad, hvis det da overhovedet kan lade sig gøre; blot at beskrive hvad jeg fik indsigt i, ved at få lov at lukke døren op til et særligt rum med en særlig gruppe unge mænd, et bestemt sted i Danmark.

Rapporten er ikke et forsøg på at bidrage til ”godkendt, objektiv forskning”, men mere en mulighed for læring og indsigt, med efterfølgende indsats i praksis. Og frem for alt dialog. Den er heller ikke et forsøg på at generalisere problemstillinger, der gælder for alle unge mænd med indvandrerbaggrund.

At interessere sig for andre menneskers seksualitet og især at ville beskrive den, er et vanskeligt forehavende. Seksuallivet er, heldigvis, et privat område. Seksualitet er fyldt med tabuer, myter, moral og formelle/uformelle regler. Men også med lyst og glæde. Man kan kun spørge til holdninger, viden og

adfærd, men aldrig vide hvad der rent faktisk sker i virkeligheden. Derfor skal al dokumentation tages med et vist forbehold.

Den antropologiske metode som er anvendt i projektet (nærmere beskrevet i næste afsnit), lukkede op for en helhed, som jeg på den ene side var meget tilfreds med, og som på den anden side skabte vanskeligheder ved at skrive denne rapport. Store emner foldede sig ud, hvor hvert enkelt emne nærmest krævede et studie i sig selv; etnicitet, identitet, kønsroller og udvikling, tradition og modernitet, social ulighed i sundhed, sprogforskning, risikoadfærd, social sårbarhed, for blot at nævne nogle af dem. Der er bestemt stof til et ph.d studie! Selv om min ekspertise primært skal ses i forhold til seksuel sundhed, kunne jeg ikke komme udenom alle de andre emner. Mennesker lever jo hele liv i meget komplekse sammenhænge. Jeg har forsøgt at forholde mig til dem alle på kort tid, men tager forbehold for også at tage fejl.

Jeg vidste fra mange års sygepleje-arbejde i praksis med multietniske flygtninge at opfattelsen af hvad der har betydning for et sundt liv kan være meget forskellig. Som sundhedsprofessionel har jeg min egen opfattelse, som jeg og sikkert

mange med mig, bevidst eller ubevidst overfører til andre. Der kan opstå misforståelser og forsøg på at presse andre ned i bestemte kasser. Indsigt i de unge mænds særlige livsvilkår har øget min forståelse af at sundhed er mange ting og at muligheden for et sundt liv er relativ. At holde sig åben, nysgerrig og interesseret i dialog og kommunikation på tværs af kulturelle og sociale forskelle, er for mig en livsvigtig tilgang i arbejdet med sundhedsfremme.

Rapporten er bygget op med beskrivelse af baggrund, metode, målgruppe og målsætning. Derefter følger to kapitler om kærlighed og seksualitet, og viden om seksuel sundhed. For at beskrive de unge mænds totale livssituation, som seksualiteten ikke kan adskilles fra, følger et afsnit om identitet og sårbarheder. Til sidst beskriver jeg de pædagogiske udfordringer med ideer til forskellige metoder, som kan afprøves i fremtiden med denne målgruppe.

BAGGRUND

Det generelle

Lysthuset har de sidste 5-6 år udviklet metoder til at undervise alle unge i seksuel sundhed, også de unge med anden etnisk baggrund end dansk. Særligt de unge med muslimsk baggrund har optaget os: forbuddet omkring sex før ægteskab adskiller sig markant fra de fleste danske unges seksuelle adfærd og kan give anledning til dilemmaer i de unges liv. Skal man følge traditionen eller være ligesom de fleste danske unge med kæresteforhold og festkultur?

Lysthuset arbejder med et bredt sundhedsbegreb, som tager udgangspunkt i sundhedsfremme-tankegangen. (Jensen og Johnsen 2000). Sundhed opfattes som mere end fravær af sygdom; snarere som mestring af livets udfordringer, modstande og glæder. Antonovskys flod-metafor er yderst anvendelig og visuel; de unge svømmer i livets flod. (Ibid)

Opmærksomhed på at nogle floder er "lettere" at svømme i end andre er vigtig; det kræver særlige kompetencer at mestre de svære floder, med modstrøm, klipper, understrøm og endog vandfald.

Alle unge kommer til et tidspunkt hvor kærlighed og seksualitet trænger sig på og kræver sit udtryk. Hvordan dette udfolder sig afhænger af et komplekst samspil mellem forskellige faktorer: viden, opdragelse, kultur, miljø, sociale forhold, selvforståelse, relationer, forhold til egen krop osv. De unge har forskellige ting med i rygsækken, som har betydning for kærlighedslivet. Seksualitet og kærlighed kan derfor aldrig løsrives fra helheden, men må anskues i forhold til et samfunds gældende regler og normer, forskellige kulturelle udtryk og individuelle vilkår og forhold.

De unge, der ofte er født i Danmark men hvis forældre er indvandret eller flygtet til Danmark fra ikke-vestlige lande, er to kulturelle. De unge er både danske og af en anden etnisk herkomst, og står som sådan i et spændingsfelt, hvor de skal håndtere et liv mellem traditioner, holdninger, normer og adfærd, der kan være ret så forskellige. Det ligner to forskellige slags liv, hjemme og ude. Det viser sig ikke kun i forhold til seksuel sundhed og trivsel, men på en lang række områder. Der kan herved opstå komplekse dilemmaer for mange unge og det kan, som sundhedsfaglig person, være svært at gennemskue hvilke forhold der har betydning for de unges

adfærd. Forskningen fremhæver dog blandt andet nogle forhold, som nævnes i det følgende.

Social sårbarhed.

Vi ved fra mange nyere undersøgelser af befolkningens sundhedstilstand at sociale forhold spiller en stor rolle.¹ Den sociale ulighed i sundhed er blevet meget synlig; mennesker med manglende uddannelse eller arbejde, dårlige boligforhold og mange personlige problematikker, bliver oftere syge, også langvarigt. I Danmark er mange etniske minoritetsgrupper blandt de dårligst stillede. At være sund kræver et socialt og personligt overskud.

Seksuel sundhed

Den seksuelle debutalder for danske unge er gennemsnitligt 16 år, for både piger og drenge.² De unge begynder allerede før denne alder at indgå i en festkultur med kæresteforhold, indtagelse af alkohol, dating og chat på internettet etc.

¹ Fx Statens Institut for Folkesundhed 2006: "Risikofaktorer og folkesundhed i Danmark" og Center for Folkesundhed, Region Midtjylland 2006: "Hvordan har du det? En sundhedsprofil for region og kommuner.

Forelskelser og kærestereationer optager mange unge, rigtig meget. At kunne begå sig og være med i gruppen er vigtigt. De fleste unge vil være fristet til at være en del af denne ”mainstream-kultur”.

Unge mænd med ikke vestlig baggrund, har samme debutalder som danske unge. Pigerne har en noget senere debut, omkring 20 års alderen. Men begge køn skiller sig ud på flere måder. Undersøgelsen ”Ung 99” konkluderer at de unge med ikke-vestlig baggrund har markant dårligere paratviden i forhold til kroppens funktion, præventionsformer og seksydomme. Og at de unge mænd har flere seksualpartnere end danske unge mænd.³

Seksuelt overførte infektioner

Især klamydia, herpes og kønsvorter er blandt de seksuelt overførte infektioner, som unge hyppigst får og smitter hinanden med. I 2006 blev knap 25.000 unge testet positive for

² Frederiksberg Kommune 1999: etniske udgave 2004

³ Det er i hvert tilfælde det de siger de har; om data er korrigeret for eventuelle pralerier eller sociale overdrivelser vides ikke.

klamydia⁴ og man regner med at måske dobbelt så mange reelt bliver smittet hvert år. På grund af infektionens tendens til ikke at give tydelige symptomer, bliver mange ikke behandlet og på den måde går smitten videre.

Vi ved reelt intet om, hvorvidt unge indvandrere har flere eller færre tilfælde af fx. klamydia end andre unge; mange kønssygdomme bliver ikke opgjort i forhold til etnicitet. HIV gør, men det er ikke de unge fra Mellemøsten, der hyppigst bliver smittet.

Vi ved kun at de mange infektioner skyldes praktisering af såkaldt usikker sex, altså samleje uden anvendelse af kondom. Mange skiftende partnere uden anvendelse af kondom er høj risiko-adfærd.

Kvindernes høje aborttal

Vi ved også fra tidligere undersøgelser⁵ at kvinder fra visse etniske minoritetsgrupper har væsentlig højere abortrate, end danske kvinder. Det er ganske vist ikke de helt unge kvinder,

⁴ Statens serums instituts årlige opgørelse fra 2006

men især kvinder mellem 25 og 35 år. Det gælder også for efterkommere, dvs. unge der er født og opvokset i Danmark, men hvis forældre er født i hjemlandet. Årsagerne til de høje abortrater skyldes, ifølge rapporternes konklusioner, manglende viden om kroppens funktion og prævention, social sårbarhed og også mangel på tilbud i det danske sundhedssystem, med tid og interesse for grupper med særlige behov. Der kan måske være en sammenhæng mellem mænds viden og rolle i forhold til anvendelse af prævention og kvindernes høje aborttal.

Fokus på kvinderne, hvor er mændene?

Sundhedsstyrelsen har de sidste år haft fokus på de forhøjede abortrater og iværksat en stor indsats for at forbedre især kvindernes mulighed for at modtage viden, med henblik på at forebygge de uønskede graviditeter. Mændenes rolle i denne problemstilling står ikke helt klart frem; der mangler tydelig-

⁵ ”Når der ikke er noget tredje valg”, Rasch, Knudsen og Gammeltoft, Sundhedsstyrelsen 2005
og ”Viden og forandring”, Henriksson, Kronborg, Rasch og Samuelson, Sundhedsstyrelsen 2005

vis studier eller forskning på dette felt. Der kan være mange grunde til at mænd udelukkes eller ikke også har været i fokus som målgruppe. Måske en slags berøringsangst ved at ”blende sig” i rollerne mellem kønnene, i en for os fremmed kultur. I Sundhedsstyrelsens rapport ”Viden og forandring”, anbefales studier om reproduktiv sundhed, der især fokuserer på indvandrernes egne opfattelser og perspektiver. Også studier af sammenhængen mellem unge mænds livsvilkår og de aktuelle adfærdsmønstre i forhold til seksuel sundhed, mener forfatterne er vigtige.

Projektet her er et forsøg på at vove sig ind i nogle unge mænds verden, for i første omgang at forstå dem, i næste at nå dem i forhold til seksuel sundhed og trivsel.

PROJEKTETS MÅLSÆTNING

Dette projekts hovedformål har været at indsamle viden om målgruppen, for at udvikle og afprøve sundhedsfremmende metoder, der kan være med til at øge muligheden for større seksuel sundhed og trivsel, hos unge mænd med ikke-vestlig baggrund i Århus Vest.

For at være i stand til at ramme målgruppen (forstået som at medvirke til at skabe viden, interesse og dialog) har projektets delmål i første omgang været at ”åbne døren” ind til et særligt rum som målgruppen ind imellem befinder sig i. Fordi Lysthuset tager udgangspunkt i det sundhedsfremmende perspektiv, hvor sundhed opfattes bredt som mestring af livets forhold, og hvor seksualiteten ses i sammenhæng med den totale livssituation, har følgende forhold været betydningsfulde at undersøge:

- generel trivsel og integration
- særlig gældende vilkår og normer, gruppeadfærd og identitet

- særlige kompetencer som brobyggere mellem forskellige kulturelle verdener
- særlige dilemmaer
- viden, holdninger og adfærd i forhold til seksualitet
- vilkår og adfærd i forhold til sundhed og risiko

Det har altså primært været projektets formål at samle viden, for sekundært at anvende denne viden til at udvikle pædagogiske metoder, som er specielt designede til projektets målgruppe.

Projektets første trin har imidlertid taget længere tid end forventet; jeg har derfor ikke nået af afprøve ret meget i praksis. Denne rapport vil dog alligevel til sidst byde ind med nogle forslag til pædagogisk metode, som bygger på det opnåede kendskab til de unge mænds verden. Jeg håber, i forlængelse af dette arbejde, at udføre trin 2 i et andet projekt, som vil være afprøvning af metodeforslagene i praksis.

⁶ Århus Kommunes hjemmeside 2004

MÅLGRUPPEN

Målgruppen for dette projekt er en særlig gruppe unge drenge og mænd mellem 13 og 25 år i Århus Vest, med ikke-vestlig baggrund. De unge har typisk tyrkisk, somalisk eller arabisk baggrund. Nogle er født i Danmark, andre kommet her til som børn. Selv om de unge kan være ret uhomogene med forskellig baggrund, er det fælles for dem at de lever i en "ghetto", hvor majoriteten i det sociale netværk er andre indvandrere. De unge har ligeledes det til fælles, at de alle har deres gang i den klub, som er projektets forankrings-sted. Jeg nævner klubben her for at præcisere, at det er unge mænd med tilknytning til et bestemt sted jeg skriver om. Under metode-afsnittet vil jeg give en nærmere beskrivelse af stedet. Århus Kommunes hovedformål med klubben er:

"at modvirke kriminalitet blandt unge, der som følge af manglende voksenkontakt er overladt til gadens parlament og kammeratskabsgruppens normer. At give de unge et sted at "hænge ud", når der ikke er plads til dem andre steder, at give dem voksenkontakt samt gennem dialog og åbenhed at nedbringe kriminalitet og misbrug." ⁶

At skulle beskrive en målgruppe kan være svært. På den ene side er det væsentligt at forstå rammen og hvem der fokuseres på. Men så snart der kommer betegnelser på en gruppe mennesker, opstår faren for generalisering, marginalisering og også stigmatisering. Pludselig ser vi alle en gruppe på en bestemt måde. Og desværre er det ofte lidt tunge betegnelser, der især fokuserer på belastninger frem for ressourcer. Hvem er det der beskriver? Hvad mon gruppen ville kalde sig selv? Jeg må med skam indrømme at jeg ikke har spurgt de unge selv, kun talt identitet i forhold til etnicitet med dem. Når alt kommer til alt handler dette skrift om mennesker, unge mænd af kød og blod, i en bestemt tid, under særlige omstændigheder.

Med ovenstående dilemma i mente, vil jeg alligevel beskrive målgruppen i erkendelse af at kategorier, anvendt med forbehold, kan give mening og fremme forståelsen. Projektet bruger flere begreber til at beskrive målgruppen, som også bliver anvendt i forskningen, sundhedssystemet og socialvæsnet.

For det første kunne man kalde de unge for social sårbare, i den betydning at socioøkonomiske faktorer som uddannelse, arbejdsmarkedstilknytning, økonomiske muligheder, familie-

mæssig situation og sociale netværk, ofte bringer de unge i særligt vanskelige situationer, som har stor betydning for deres liv.

For det andet kunne man kalde målgruppen for ”udsatte unge”, defineret som:

”Unge der har en serie af sociale problemer og som ikke kan kategoriseres ud fra et enkelt af problemerne. De udsatte unge har ofte både socioøkonomiske problemer som manglende skoleuddannelse, ustabile boligforhold, samt massive sociale belastninger i form af misbrug, kriminalitet osv. Det er også karakteristisk for de udsatte unge at de er marginaliserede, og kan have svært ved at passe ind i det etablerede system.”⁷

Og som det tredje begreb til beskrivelse af målgruppen, kunne man kalde dem marginaliserede unge. Marginalisering afspejler som begreb en udstødelse og en bevægelse væk fra samfundets midte ud mod udkanten af samfundet. Marginal kan forstås på den måde at man ikke, af forskellige årsager, har adgang til at deltage fuldt ud. Marginalisering kan således

⁷ Socialforskningsinstituttet: ”Unge sociale problemer” 2005

dække over at man har en meget begrænset indflydelse på væsentlige vilkår i sit eget liv.⁸

Man kan også finde steder hvor målgruppen omtales som utilpasset eller ligefrem grænseoverskridende. Det afhænger af hvilke øjne der ser og af sammenhænge og relationer.

Et helt andet udgangspunkt kunne være at beskrive målgruppen som unge mænd, med masser af kræfter og ressourcer, der trods forskellige svære vilkår, kæmper en sej kamp for at finde et tilhørsforhold i sig selv, i det danske samfund og i verden.

De er alle to-kulturelle og lever til daglig i spændingsfeltet mellem forskellige slags livsformer; tradition og modernitet. Man kunne sige at alle unge lever i spændingsfeltet mellem tradition og modernitet. Som noget særligt for disse unge kan tradition forstås som hjemmets eller forældrenes kultur med rødder i et andet område af verden og modernitet som den danske, vestlige kultur.

Ovenstående giver os således et indtryk af hvad der kan være

⁸ Line Mørck 2006, s. 27

fælles vilkår for denne målgruppe. Udover disse ”kategorier”, skal jeg pointere at de unge mænd også er meget forskellige, især hvad angår personlige kvaliteter. Næste afsnit bringer os ind i klubben i Århus Vest.

METODE

Projektets hovedformål har været at indsamle viden om målgruppen, for derefter at kvalificere pædagogiske metoder og indhold i forhold til undervisning i seksuel sundhed. Med andre ord har det været nødvendigt ”at stikke en finger i jorden” og vove sig ind i ”løvens hule”. Derfor blev det oplagt at vælge det antropologiske feltarbejde, med anvendelse af deltagerobservation. Metoden er særlig velegnet til at afdække helheden i menneskers liv og sætte lys på samspillet mellem dem. Metoden er også velegnet til at undgå forhastede generaliseringer med eventuelle stigmatiserende effekter, i forhold til en sårbar gruppe. Antropologien har fra studier i felten af lignende målgrupper med en bestemt position udviklet en analytisk ramme, som har vist sig anvendelig i dette projekt. Der henvises til studier udført i det antropologien kalder en ”lokal moralsk verden”, med fokus på ”moraliteter, ressourcer og kompetencer.”⁹

Metode kan også være den indstilling man som ”feltarbejder”

⁹ Kleinman: ”Moral Transformations og Health and Suffering i Chinese Society”, 1997

beslutter sig for at anvende; nysgerrig undren og empati for at kunne indleve sig i en fremmed verden.

Deltagerobservation

Feltarbejdet blev udført fra september til slutningen af december 2006. Vi var to der udførte feltarbejdet, jeg var så heldig at få hjælp af en praktikant. Vi kom i klubben i almindelig åbningstid, to gange om ugen a ca. syv timers varighed. Vi havde hver vores dag. Personalet forklarede vores tilstedeværelse med at vi arbejdede på en undersøgelse om seksuel sundhed og derfor gerne ville lære de unge nærmere at kende. De vidste at vi kom fra Lysthuset, så fra starten var der fokus på seksuelle emner. At være deltager i en slags dagligdag åbner op for mange forskellige aspekter; de unges indbyrdes samspil, vores samtaler med grupper og enkeltpersoner, samspillet mellem de unge og personalet m.m.

Setting

Klubben de unge kommer i er et slags værested, ikke et værksted. Det betyder at der ikke arrangeres en masse aktivitet for de unge, men at der er mulighed for at spille spil, se tv, lave

mad, spise, bruge computer og tale sammen. Man kunne kalde det et frirum for de unge. De unge går ind og ud af lokalerne; nogle gange er der 30, andre gange 3. I alt er der tilknyttet omkring 120 unge mænd af forskellig etnisk herkomst. Majoriteten af de unge stammer fra Tyrkiet, Somalia og Libanon. Der er tilknyttet pædagogisk personale, hvor flere selv er af anden etnisk herkomst end dansk og også dansk personale. Personalets opgaver er at være til stede, vejlede de unge, skabe en god atmosfære og blande sig i konflikter, der ellers kunne eskalere. At være positive rolle-modeller. Ind imellem er der frivillige unge til stede; som regel danske studerende, der gerne vil give en hånd med. De taler med de unge, spiller spil, prøver at arrangere ting udenfor lokalområdet. Andre gange var der personale til stede med specielle opgaver: at vejlede de unge i at søge arbejde eller finde en uddannelsesplads.

Roller i felten

Det var meget vigtigt for projektets gennemførelse at få adgang til at komme i klubben. Vi fik fra starten status som personale, skønt alle vidste at vi kom for at lave en undersøgelse. Vi blev aldrig til ”rigtig” personale; den ene gang jeg fx. blandede mig i en konflikt, som var lige ved at udvikle sig til et slagsmål (i mine øjne), fik jeg ren besked af de involverede unge; jeg havde ikke position til at få respekt på den måde. Den rolle der fungerede bedst for mig, var at være kok. En populær og god position, som gav anledning til mange sjove situationer. En aften kastede jeg mig ud i et pizza-projekt på bedste hjemmelavet vis, uden overhovedet at tage i betragtning, at mange af de unge mænd var professionelle pizza-bagere. For første gang fik jeg hjælp i køkkenet; de kunne simpelt hen ikke bære min uforstandighed. Feltarbejdet gik mest ud på selv at være til stede, spille spil, skabe rum til samtale osv.

Vi havde på forhånd reflekteret over at vi var kvinder, en ung og en ældre, og vidste ikke om det ville skabe problemer på forskellig vis. Sara skabte sig en god position fordi hun talte tyrkisk og bad de unge om ”lektiehjælp”. At hun var ung og

som sådan måske genstand for seksuel interesse, blev ikke noget problem. Grænserne blev overholdt på begge sider. Min position fik hjælp af min faglighed; jeg blev kendt som sygeplejerske og sex-ekspert. Min alder kombineret med min åbenhed omkring seksuelle emner var et mix, som de fleste ikke var vant til og som også gav anledning til spørgsmål. Om vi kunne have opnået anderledes viden, hvis vi havde været mænd, ja, uden tvivl. Men ikke nødvendigvis bedre.

Interviews

Udover deltagerobservationen udførte vi i alt 7 interviews med unge mænd over 18 år. Jeg skal her understrege at vi i feltarbejdet har talt med unge mænd mellem 14-25 år. De helt unge indgår således også i materialet, men vi interviewede kun de unge på 18 år og op. At interviewe unge under 18 år kræver forældre-tilladelse, og dette var forbundet med vanskeligheder som vi fravalgte. Oprindeligt var der planlagt mindst 10 interviews. Det kunne af forskellige grunde ikke lade sig gøre. Resultatet blev at de unge som vi havde bedst kontakt med, lod sig interviewe. Det blev 4 tyrkiske og 3 somaliske unge. Desværre lykkedes det ikke at udføre inter-

views med nogle af de arabiske unge. Se nedenfor under projektets begrænsninger. Om dette var en tilfældighed eller ej, kan jeg desværre ikke gøre rede ,ve at rapportens indhold og dets mange citater, ikke alene bygger på interviews, men også på alt det der skete i det kollektive rum.

Undersøgelsens begrænsning

At de arabiske unge ikke deltog i interviews må siges at være en begrænsning, netop fordi hver etniske gruppe har skabt sin egen identitet. Der kan derfor være forskel på adfærd og holdninger, som hvis de havde været repræsenteret ville præge projektets resultater.

7 interviews er ikke mange; hvis der havde været flere, havde projektet haft et større materiale at arbejde med. Måske kunne det skabe nye interessante vinkler. Det var dog ikke helt enkelt at få de unge til at deltage. Der var mange grunde. Nogen havde ikke tid, eller ønskede ikke at tale om deres privatliv. Nogen var generte over at skulle sidde alene med en af os. Ind imellem skyldtes det bare dårlig timing mellem os og dem. Og atter andre ville egentlig godt, men var betænkelige overfor mikrofon og båndoptager og hvad deres ”stemmer”

skulle bruges til. Men set i forhold til at projektet også er det første af sin art i Gellerup, må det accepteres med denne begrænsning. Det tager tid at skabe tillid i et projekt som dette. Faktisk var det et succeskriterium for dette projekt, at de unge mænd overhovedet ville tale med os, og det er lykkedes ganske godt.

Projektet har anvendt antropologisk metode; jeg er dog ikke uddannet antropolog, men sygeplejerske. Jeg har en suppleringsuddannelse i medicinsk antropologi og min praktikant Sara har bachelor i antropologi. Projektet har tillige haft en antropologisk vejleder. Pointen ved at fortælle dette ligger i at resultatet er et "blandingsprodukt"; antropologisk og sundhedsfagligt.

Der ligger en begrænsning i udelukkende at lave feltarbejde på en klub, hvor de unge kommer i fritiden. Vi har ikke fulgt de unge udenfor, på arbejde, i hjemmet, i skole osv. Når vi alligevel udtaler os om tendenser for de unges samlede livssituation, er det primært bygget på udtalelser, samtaler, fortællinger, kropssprog, stemningen mellem de unge samt personalets opfattelser.

Det skal under dette afsnit præciseres at denne specielle mål-

gruppe som projektet har valgt, på ingen måde kan repræsentere den samlede gruppe af unge mænd i Danmark, med ikke-vestlig baggrund. Selv om visse træk og vilkår kan være de samme for andre grupper af unge mænd, er undersøgelsen repræsentativ for en såkaldt ”lokal moralsk verden” i Århus Vest. (Kleinman 1997) Nogle af dette projekts pointer vil dog nok være genkendelige og anvendelige for andre, der arbejder med samme målgruppe og tema.

Etiske overvejelser

Klubben var til tider et meget ”overrendt” sted; radio, tv, og journalister interviewede medarbejderne, hvis noget særligt var hændt i lokalområdet. Også andre projekter og frivillige trængte sig på. At insistere på opmærksomhed ved fx. at bede en af de unge komme til interview, forekom til tider nærmest uetisk for os. De unge er på mange niveauer genstand for megen opmærksomhed fra omverdenen, som en særlig interessant gruppe, på godt og ondt. Det er godt med opmærksomhed, men der kan ligge en fare for fastholdelse af en gruppeidentitet, som de unge samtidig på flere måder prøver at kæmpe sig ud af.

Andre etiske overvejelser gik på emnets karakter og risikoen for overtrædelse af private, intime rum og grænser. Respekt, tillid og tavshedspligt blev væsentlige komponenter. Alligevel kan man godt finde sig selv næsten overskride grænser, når man fx. forsøger at overtale en ung mand til at deltage i et interview, som han ikke har lyst til.

Alle interviews er anonymiserede og også navne på lokaliteter og personale er skjult. Det var meget vigtigt for os at understrege dette overfor de unge, idet en del af dem var temmelig skeptiske overfor båndoptageren. De var utrygge ved at udtale sig om meget private ting, uden at være sikre på hvad det skulle bruges til.

Til sidst vil jeg nævne, at det for mig har været vigtig at tilstræbe en vis solidaritet med målgruppen, set i forhold til deres sårbare position i det danske samfund; de bliver ofte skældt ud, marginaliserede og ikke mindst generaliserede, hvis konflikter opstår. Dette har jeg forsøgt at tage hensyn til i udvælgelsen af direkte citater.

KAPITEL 2: KÆRLIGHED OG SEKSUALITET

”Jeg er forvirret, mand!”

Udsagnet fulgt af et dybt suk kommer fra en ung mand foran computeren; han er igang med at chatte fra sin profil på Arto. Han fortæller at han har en kæreste gennem to år, en tyrkisk pige. Han elsker hende og derfor hverken kan eller vil han have sex med hende, ikke nogen form for sex. ”Hun er ikke sådan en type, jeg vil aldrig være hende utro” siger han, altså bortset fra nu, hvor han chatter med en tilfældig dansk pige på nettet; ”Jeg vil gerne kneppe hende, okay”. Hans kæreste betyder alt for ham, men han er også tiltrukket af en relation udelukkende for sex.

Der er to kvindebilleder på spil her. Den ene er ren, uskyldig, godhjertet og from, og så er hun tyrkisk. Hende kan man ikke have en seksuel relation til.

Den anden er længere væk, inde i computeren, ude i cyberspace, hun er måske fræk og liderlig, dansk. Hende kunne man godt have en seksuel relation til.

Men det er ikke alene dilemmaet mellem at være tro eller utro

i forhold til den elskede, der skaber forvirring. Det er også selve relationen til pigen i cyberspace. Han bliver i tvivl om hvad hun vil. Kommunikationen på nettet går sådan her:

”Hva`så, skal vi hygge os sammen eller hvad?” Det kan de godt, svarer hun tilbage. Han spørger: ”Er du jomfru?” Det svarer hun ja til. ”Hvordan skal vi så hygge os sammen?” Det ved hun ikke, han skal bestemme. ”Okay, men ingen må vide om det, for jeg har et forhold til en anden. Så giv mig ikke hovedpine med kærlighed og den slags. Vi kan bare hygge os sammen.” Til hans overraskelse står pigen af her. Han troede hun forstod at hygge sig sammen betød sex uden forpligtelse. Til sidst siger han: ”Jeg sætter hende på venteliste. Jeg knepper hende senere.” Den sidste bemærkning falder for ikke at tabe ansigt.

Senere på forespørgsel om hvordan det går med pigen fra nettet svarer han: ”Jeg skal mødes med hende ... måske.” Han forklarer hvor svært det er med kontakter med piger på nettet: ”på nettet der er jeg bare rigtig selvsikker. Så siger jeg bare hva`så, baby og sådan noget ... Men når vi så skal mødes, så tør jeg næsten ikke ... så bliver jeg bare til lille, søde Mohammed.”

Ovenstående situation mellem en dreng og en pige på 14 år repræsenterer meget præcist de forskellige dilemmaer som unge står midt i, når kærlighedslivet begynder. Den unge mand ovenfor giver udtryk for en forvirring, som spejler en indre konflikt om hans forhold til kærlighed og sex, maskulin identitet og om overgangen mellem barn og voksen.

De to kvindebilleder repræsenterer hver sit aspekt af den unge mand, det vilde blod og det rene hjerte. På den ene side trækker seksualiteten og drifterne, på den anden side er der følelser og idealer at tage hensyn til.

Før vi går videre med disse kvindebilleder vil jeg give et bud på en måde at opfatte køn og seksualitet på, i muslimsk tradition. Jeg ved at der findes mange måder at opfatte Islam på. Og jeg er absolut ikke koran-ekspert. Alligevel kommer jeg ikke udenom at prøve at beskrive lidt af det jeg kalder en ”baggrunds-myte”; den dybe, ofte ubevidste fortælling, der gentager sig igen og igen gennem generationer, og som har at gøre med tro, idealer og historie. Opfattelser af kønnenes identitet og roller er noget vi bliver opdraget med og som vil have en betydning for udfoldelsen af kærlighedslivet.

Traditionelle forståelser af køn og seksualitet

Hvis man skal prøve at forstå forholdet mellem kønnene i muslimske samfund, så er der forskel på kvinder og mænd. Familien er det centrale midtpunkt, hvorom alting drejer. Kvinderne har bestemte roller og mændene deres. De er ikke ens, men forskellige og opdelt.

I et interview med tyrkiske Mehmet Umit Neced fra Syd Dansk Universitet taler han om mande-rum og kvinde-rum, som to ret adskilte verdner i Tyrkiet. Mænd, både gifte og ugifte, mødes udenfor hjemmet i grupper, spiller spil, drikker kaffe, ryger vandpibe og diskuterer politik og verdens gang. At gå til prostituerede er en meget naturlig ting, idet mange af de unge ikke har adgang til sex hos unge kvinder.¹⁰

Et andet sted kan man finde en beskrivelse af traditionelle hjem, som kvindernes domæne. Drengene opfordres til at opholde sig ude i offentligt rum, undtaget til spise og sove tid. ”På mange måder er de unge mænd uvelkomne gæster i hjemmet i dagens løb, fordi de virker forstyrrende på arbejds-

¹⁰ Personligt interview med Mehmet, efterår 2006

gangen og på eventuelle kvindelige gæster.” (Mortensen 1989:109)

I den muslimske verden belønnes højt respekterede handlinger med ære og ære er fortrinsvis tilgængelig for mænd. Skam er tilknyttet kvinder og det er kvindens opgave at undgå skam. Hvad der er rigtigt for en mand er ikke nødvendigvis rigtigt for en kvinde og man kan derfor tale om forskellige moralske regler, afhængig af køn. Kvinders måde at undgå skam på, er ved at vise ærbarhed, bevare sin jomfruelighed, indtil mødet med den mand, hun vil dele sit liv med. Hun må ”skjule” sin seksualitet for mænds blikke, fx med tørklædet og kun vise sin krop for den udvalgte, eller for andre kvinder. Kvinden anses for et meget seksuel væsen, som skal styres og underlægges mandens kontrol, for at undgå kaotiske tilstande. Det arabiske ord ”fitna” kan betyde kaos, krig såvel som en smuk kvinde. (Bindestregsdanskere, Mørck)

Yvonne Mørck henviser i sin bog til et feltarbejde i en anatolsk landsby, foretaget af en antropolog, Carol Delaney i 80`erne. Hun fremstiller en grundlæggende fortælling, en jord- og sæd-metafor, om kvinden som marken, hvor man-

den sår sin sæd. Børn af begge køn kommer fra sæden, mens kvindens krop ligesom jorden er et næringsgivende medium. Sædens kvaliteter allierer mænd med Guds skabende kraft. Penis og mandens evne til at skabe sæd er en kilde til stolthed for mænd. Penis er adgangen til det hellige, for mandens skabende kraft og det hellige er tæt forbundet og styrker gensidigt hinanden. En mands ære afhænger af at indhegne ”sin mark” og sikre sig at hans børn stammer fra hans egen sæd.¹¹

Ægtemanden skal være den første der ”åbner” kvinden. At bryde jomfruhinden giver i traditionel forstand manden magt og ret til kvinden. Disse fremstillinger stammer fra et antropologisk feltarbejde i en tyrkisk landsby i 1982.¹²

”Helt grundlæggende går en kvindes grænse ved jomfruhinden, som er reserveret til hendes mand. Ved at bryde hymen, ejer ægtemanden hende, og derefter er det udelukkende ham der har adgang, og når det passer ham. Overskrider andre grænsen for hvad der er ægtemandens, tildeles han en kvindes position og dermed skam. Mænds ære er dermed sårbar via kvinder.”

”De familie og samfundsmæssige forventninger, der stilles til pubertetsdrengen, er knyttet til forestillingerne om hans seksualdrift. I en tyrkisk landsby-sammenhæng gør folk brug af et specielt ord for den unge mand, der indtræder i puberteten. Han benævnes deli-kanli (egentlig: den vildblodede). Denne klassifikation indikerer at han på grund af de fysiologiske ændringer forbundet med denne specifikke alder, opfattes som ukontrollerbar og ustyrlig, fordi det ”vilde blod” påvirker hans handlinger. Han er med andre ord i denne sammenhæng ”uansvarlig”. Den kulturelle vægt, der tillægges seksualdriften i det muslimske samfund, kommer også i denne forbindelse til udtryk i en samfundsmæssig anerkendelse af kroppens krav, for så vidt det gælder den unge mand.” (Bindestregsdanskere, Mørck 1989)

Selv om Koranen forbyder sex udenfor ægteskabet for begge køn, er der skabt en udvej for manden her; kroppens lyst er i puberteten ustyrlig; han kan derfor ikke drages til ansvar for at leve denne lyst ud før ægteskab. Denne måde at opfatte

¹¹ Mørck 1998:168 : fra Carol Delaney 1987:”Seeds of Honor, Fields of Shame”. S. 169

¹² Mortensen 1989:s.52

den unge mands seksuelle drift på, kan ligge til grund for accepten af de unge mænds eksperimentering med seksualiteten før ægteskab.

Ægteskabet er attråværdigt – også i en ung alder – fordi det markerer overgangen til voksenlivet; den voksne mands privilegier og autoritet går i spil, og nu er det slut med rollen som usikker ung. Ægteskabet kan også bruges af familien som præventiv foranstaltning, hvis den unge mand er ude i noget rod. Som ægtemand og især som far, forventes han at ”falde ned” og tage ansvar. Men de adskilte rum fortsætter, også efter ægteskab.

”Ud over den adgang til legitim, regelmæssig sex, som ægteskabet stiller til rådighed, forventes ægteskabet ikke at tilfredsstille mandens krav til socialt samvær. Den unge mand, gift som ugift, søger sine mandlige venners selskab for at tilfredsstille sine behov for samvær.”

”Den tyrkiske ideologi angående rollen som ægtemand synes ikke at forudsætte, at manden til stadighed er nærværende for at demonstrere sin position indenfor familien, som på mange

måder opfattes som en statisk enhed. På den anden side forpligter Islam ægtemanden til at tilfredsstille kvinden seksuelt, hvilket naturligvis forudsætter at de fysisk tilbringer en vis tid sammen. Men ellers er det ingen overdrivelse at konstatere, at parterne efter indgåelse af ægteskab ”levede lykkeligt sammen, hver for sig.” (Mortensen 1989:224-227)

Hele denne forestilling om mænd og kvinder, ære og skam, tradition og religion ligger i de unges mænds rygsæk og giver indre konflikter og dilemmaer i mødet med det danske. I Danmark har der på samfundsplan i årtier kørt kønspolitiske diskussioner frem og tilbage; hvad betyder biologien, naturen og hvad betyder den sociale, historiske konstruktion af kønnene, kulturen? Hvad er feminint og hvad er maskulint? Tendensen har været at kønnene har nærmet sig hinanden; kvinder overtager flere og flere opgaver, som for få årtier siden var udpræget mandeområder. Og ligeså med mændene; faderrollen har ændret sig betydeligt og manden spiller en langt mere aktiv rolle på hjemmefronten end før. I mødet mellem muslimsk tradition med adskillelse og forskellighed og den ”danske” ligestilling mellem køn, opstår et slags

moralsk sammenstød. Intet under at det sætter de kønspolitiske sind i kog, i begge lejre. Kan der overhovedet bygges en bro her?

Danske kærester

Nogle af de unge mænd jeg har talt med har danske kærester igennem lang tid. Det lyder som helt almindelige kæreste-forhold. De er måske glade for hinanden, men det er ikke uproblematisk. De fleste mænd ved, at de ikke kan gifte sig med en dansk pige, eller hvis de gør det, kan det skabe konflikt i familien. Det er næsten utænkeligt at gifte sig med en ikke-muslim. Og nogle af de unge siger, at det bare bliver for svært, at de er for forskellige.

Mehmet har haft en dansk pige i to år, er ikke sammen med hende mere, kulturforskellen var for stor, siger han. Han oplever det som to spildte år og mener ikke de har lært noget af hinandens forskellighed. Han kom op og skændes med hendes familie, især faderen. Til julefrokost og den slags fik han ”skæve blikke – det der blik du ved nok – så man kan se man ikke er god nok. Men hvad fanden, vi tyrkere ser jo også ned på nogle folk, så hvorfor skulle de ikke også gøre det?

Men det var ikke rart”. Han beskriver en episode, hvor faderen til pigen nærmest forsøgte at køre ham ned i bil, og de nær var kommet op at slås. Bruddet med den danske pige har gjort ham mere bevidst om sit eget kulturelle ståsted; som han siger: ”Nu ved jeg hvem jeg er, og hvad jeg ikke er.”

Både etniske og danske familier kan have svært ved at acceptere børnenes valg af kærester, på tværs af etnicitet. Om at vælge en dansk pige som hustru, skriver Mortensen :

”En forelskelse i en dansk pige kan fortolkes som et symbolsk oprør mod forældregenerationen, hvilket i sig selv er alvorligt nok, men egentlige planer om ægteskab er deklARATION af krig.” (Mortensen 1989: 251)

Ibrahim fortæller at han har haft en dansk kæreste i et par år, og han er glad for hende. Han ser hende ikke kun for at have sex, men fortæller at han oplever kærlighed i forhold til hende. De er også gode venner. På forespørgsel om fremtidsudsigter, bliver han stille, vil helst ikke tale om det.

Andre af de unge mænd har mange danske piger. De mødes i byen, på nettet, hos venner, ligesom alle andre unge. Jeg sid-

der med en dag og kigger en af de unge over skulderen, mens han orienterer mig om mulighederne på nettet. Der åbner sig en verden af profiler; masser af unge, danske piger der åbenlyst byder på sex og samvær. Til min overraskelse, ser jeg også udenlandske piger. Den unge fortæller om et møde med en dansk pige, han havde for et par dage siden; først på nettet, så på telefonen, så i virkeligheden. Jeg spørger om han skal se hende igen? ”Måske, men der er kommet andre ind over siden, der kommer hele tiden nye tilbud.”

Birgit: ”Hvor mange piger har du været sammen med?” Jeg tæller ikke. Dem der kommer, boller hende og farvel.” Walid

Adskillige af de unge mænd giver udtryk for at de har succes med at score piger. De kan ligefrem konkurrere indbyrdes om, hvem der er den bedste mødomsjæger. En del af dem går meget op i stil; kroppen skal være fit, håret klippet rigtigt, helst mærke-tøj. De fører sig frem med stil og charme og har udviklet psykologiske strategier for, hvordan man nedlægger kvinder. De har diskuteret det med mig, spillet op, charmeret; selv om jeg er langt ældre end dem, kan jeg sagtens fornem-

me deres forførende stil. Her er der måske et område, hvor de har succes?

Fx. er der en lille flok som prøver med min unge praktikant: ”Skal det ikke være os to? Hvorfor ikke? Har du en kæreste? Hvad har han som jeg ikke har? Jeg kan give dig det hele, baby. Hvad så, er du interesseret eller hvad, siden du kigger sådan? Jeg kan godt gå med dig hjem, hvis.....”

Eller sågar med mig:

”Hej smukke! Du er en erfaren kvinde, der er meget du kan lære mig.”

De unge muslimske mænd har ofte ry for at være meget maskuline, nærmest macho-agtige. Macho bruges som udtryk for en dominerende mandetype. Han skal være aktiv, opsøgende, besiddende, krævende; han ved hvad han vil have, og han går efter det. De unge kan have rå, maskulin kraft; nogen gange kan aggressionerne være svære at styre. En af de unge på 19 år siger det på sin egen måde:

”Jeg har et rent hjerte, men nogen gange kan den også være

ond. Og nogen gange overvinder det onde over mig, så bliver jeg aggressiv og sådan. Så begynder jeg at råbe og skribe, så tænker jeg meget lidt. Nu føler jeg at jeg er ovre den tid. Jeg tænker, før jeg gør noget. ” Amer

En anden gang følger jeg igen med på nettet. Denne unge mand er inde på en side med tyrkiske, poetiske digte, hyldest til kvinder. Han skriver selv den slags, fortæller at hans far også skriver digte; jeg bliver lettere overrasket. Indenunder det rå ydre, er der åbenbart en følsom sjæl med sans for romantik og skønhed!

De fleste har danske kærester af kortere eller længere varighed. Vi ved fra undersøgelser, at de unge etniske mænd har flere skiftende partnere end danske unge mænd.¹³ Hvis dette er rigtigt, hvad vi jo ikke kan være sikre på, kan særlige vilkår spille ind. For det første har de ikke så nemt adgang til deres egne etniske piger på grund af forbud mod sex før ægteskab. Danske piger er som regel ikke underlagt en streng sexmoral,

¹³ Frederiksberg kommune 1999: etniske udgave 2002

og har typisk seksuel debut på samme tid som drengene. Men der opstår et dilemma her, for samtidig ved drengene godt at de formentlig ikke skal giftes med en dansk pige. Der opstår et slags ”øve rum” for at opnå seksuel erfaring og få afløb for seksuel spænding og lyst. De dybe længerevarende forbindelser som indeholder kærlighed, venskab og samhørighed, får måske ikke så gode vilkår. Hurtige seksuelle forhold bliver lettere.

”Med en tyrkisk pige kan det godt være alvorligt, men med en dansk..... det er bare ungdom, man spilder tiden. En udlænding bliver ikke rigtig forelsket i en dansk pige. Hvis man skal elske hende rigtigt, skal det være en tyrker.” Mehmet

M siger det tydeligt, der er forskel på følelser. Der kan være en vis fornuft i konsekvensen af dette specielle vilkår. En slags påtvunget egenomsorg; hvis man engagerer sig for dybt i et forhold der alligevel er urealistisk i længden, er risikoen for sårede følelser stor.

Det er svært at sige med sikkerhed hvor mange danske piger

de unge mænd reelt er sammen med. Anne Bøgild Mortensen, som i 1989 lavede feltarbejde blandt tyrkisk ungdom i København og Ankara skriver sådan her:

”Selv om en betragtelig del af fritiden går med at kigge på og snakke om danske piger, er det forbundet med vanskeligheder at danne sig et billede af de unge mænds reelle forhold til danske piger. Emnet er behæftet med myter, overdrivelser, løgne, håb og undvigelse alt efter situation og person.”
(Mortensen 1989:119)

Tiderne har ændret sig. Helt sikkert har internettet gjort mødet nemmere; at mødes i cyberspace krydser sociale skel og grupperinger, i hvert tilfælde i første omgang. Alligevel kan der være mere snak end reel handling. Vi ved fra danske undersøgelser af helt almindelige unge menneskers adfærd, at sociale overdrivelser foregår på mange områder af de unges liv. De unge tror at de andre unge lever mere ”vildt” end de gør i virkeligheden, og derfor kan historier om det vilde liv skjule sandheden. Det gælder både i forhold til omgang med rusmidler og bestemt også i forhold til seksuel adfærd.¹⁴

Kæresteforhold med etniske piger

”Hvis man skal elske hende rigtig, skal det være en tyrker”.

Etniciteten bliver for denne unge mand helt afgørende for ægte og uægte følelser. En tyrkisk kvinde må derfor anses for at være mere elskværdig end en dansk; en tyrkisk kvinde med de rette kvaliteter, er drømmekvinden.

Der er nogen der har ”etniske” kærester, muslimske piger som de møder i skjul. Men her er der andre forholdsregler. Man kan godt have lidt sex med sin kæreste, men ikke noget der ødelægger jomfruhinden.

”Det er meget forkert at være i seng med en pige som er jomfru, i vores religion og vores kultur, når man ikke er gift. Hvis man har åbnet en pige som er jomfru, så er det ligesom at slå en person ihjel, eller sådan noget. Fordi så har man, i vores kultur, ødelagt hendes fremtid. Hvis hun ikke er jomfru, så er det lige meget.” Said

¹⁴ Center for social pejling 2005: ”Ringstedsforsøget”

”Hvis jeg tager en piges mødom, så skal jeg giftes med hende, det er mit princip.” Mohammed

Man fornemmer her en vis solidarisk praksis i forhold til kvindens sårbare situation. De fleste er meget faste i holdningen til at deres egen kommende hustru skal være jomfru. Der er respekt for de kvinder der lever et ærbart liv og ikke haft samleje før ægteskab.

Der er forskel på piger; piger der har sex med mange, får ikke meget respekt. Det gælder både for danske og muslimske piger. Det er bare ikke så almindeligt, at de muslimske piger opfører sig sådan. Her er hvad Ozan tænker om tyrkiske piger, der har haft sex før ægteskab:

”Nej, fuck det, jeg hader hende. Jeg vil ikke engang snakke om sådan nogle tyrkiske piger. De er beskidte. Det er noget andet hvis jeg var der først, så vil jeg ikke kalde hende beskidt.”

Mange af de unge mænd har kun erfaring med at date dan-

ske piger. De kender ikke deres ”egne” piger på den måde. Mange af pigerne går ikke ud på offentlige steder for at feste, men bliver hjemme i venindegrupper eller i familien. Hvis de unge bliver kærestes med hinanden, er det ofte almindeligt at mødes hos familien og tale sammen. Kys og kram må ikke finde sted åbenlyst.

”Jeg er ikke vant til at tale med tyrkiske piger.” Naim

”Jeg var ikke vant til at tale med somaliske piger, jeg vidste ikke hvordan man skulle score en somalisk pige, der er jo nogen bestemte grænser.” Abdul

”Jeg føler bare at, jeg vil ikke have en kæreste. Hvad skal jeg med en kæreste? Det er sådan jeg tænker ... Jeg tænker mere sådan, at jeg kommer sammen med en pige og laver alt muligt med hende, og sådan der, og min kone hun skal være sådan, at hun ikke har været sammen med nogen, inden hun blev gift med mig. Jeg tænker også, altså på hendes måde altså, hvorfor må hun ikke og jeg må?” Ahmet

Det lyder som om A har tænkt alvorligt over tingene. A er en stille ung mand som endnu ikke har haft en kæreste. Det er ikke hans stil, det med mange overfladiske forhold, og han har også reflekteret over de "uretfærdige" forskelligartede regler for kønnene.

"Jeg har ikke prøvet det. Jeg vil vente, vente på den rigtige."

Ahmet

Der er andre unge mænd som endnu ikke har haft seksuel debut, som siger det ligeud, også foran en gruppe venner. De er generte og tilbageholdende; har ikke lyst til at blive interviewet om noget så privat som seksuallivet og følelserne.

Jeg havde en samtale en aften med en ung tyrkisk mand, lige færdig med HX, i mine øjne en moderne, velfungerende, velorienteret mand. Han har haft mange danske kærester, men synes efter en tid at det bliver for svært, de er for forskellige. Han har svært ved at beskrive i detaljer hvori forskelligheden består. Noget med kvinders selvstændighed. Han skal giftes med en muslim og hun skal helt afgjort være jomfru. Jeg spørger om han synes det er retfærdigt? Han smiler, forstår

mig godt, men sådan er det bare, hvis tingene skal være på den rigtige måde.

De unge mænd i klubben udtrykker næsten alle glæde og forventning i forhold til ægteskab. De ved også godt at der følger en masse forpligtigelser med; især skal der tjenes penge til familiens opretholdelse. Det er almindeligt for de fleste, at forældrene har et ord at skulle have sagt. Selv om drengene ofte ikke drøfter problemstillinger med forældre, er valg af ægtefælle også familiens anliggende. De unge afviser tvangsægteskaber; det var i gamle dage. Selv om de unge siger de vælger selv, kan man høre at forældrene har en rolle; de unge vil gerne rådføre sig med dem.

De fleste har ikke travlt med at blive gift; som andre danske unge vil de gerne have en uddannelse og økonomi i orden, før de stifter familie.

Drømmekvinden og "den virkelige verden"

Ægte kærlighed bliver altså forbundet med en pige fra "eget land". Hvis man spørger til "drømmekvinden", hvem de skal giftes med, hvordan ser hun så ud?

”Min drømmekvinde er en smuk pige, som har en uddannelse, og er en god person, vil være en god mor, og en god kone, og så jomfru. Man er lige blevet gift, holdt fest, så kommer man hjem i limousine og der er blomster over det hele. Hvis hun har haft første gang med en anden, så er det ikke det samme, så mangler der et eller andet. Har hun prøvet det før er det lige meget med blomster og alt det der.” Nabil

”Min drømmekvinde skal have blå eller grønne øjne. Og opførsel, hun skal være meget ren, altså hun skal have et rent og godt hjerte.” Bekri

”Smuk. Sådan en krop, god krop. Hun skal være en god pige. En god namus (ære). Hun skal være den der hjemmepige. Men det kan man aldrig finde. Vi bor i Danmark.” Nazim

Drømmen om den gode hjemmepige, med æren i behold. En vis realisme skinner igennem i det sidste udsagn; hun bliver svær at finde. Det er som om kvindens rolle er at holde fast i det gode, kendte, sådan som alting var i gamle dage, rødder, tryghed og klare rollefordelinger, så alting ikke forsvinder i

totalt kaos. Yvonne Mørck citerer i sin bog en cubansk/amerikansk kvindelig psykolog Oliva Espin:

”Kvinder tvinges ofte til at kropsliggøre kulturel kontinuitet midt i det kulturelle sammenbrud. Kønsroller og kvinders seksualitet ser ud til at være de sidste kulturelle bastioner i forbindelse med tilpasning til livet et nyt sted.”¹⁵

Set i dette perspektiv er de unge mænd måske med til at fastholde et forældet kvindebillede, fordi de selv kan være overvældet af kravet om forandringsprocesser.

For mændenes skyld vil jeg håbe de flytter deres egne fødder lidt her, for virkeligheden ser lidt anderledes ud. Der er forandring i luften. Flere unge muslimske kvinder får uddannelse, arbejde og laver egne oprør for retten til selvbestemmelse, også i forhold til seksuel og kropslig frihed. Som en kvindelig arabisk forfatter skriver:

¹⁵ Y. Mørck 1998: s. 102 citerer Oliva Espin 1994: ”Crossing Borders and Boundaries: The Vicissitudes of Gender, Sexuality, Identity and Language in the Life Narratives of Immigrant Women.”

”Både grupper af kvinder i den muslimske verden og etniske minoritetskvinder i Vesten har sat demokratisering og individuelt ansvar på dagsordenen, og de nægter at acceptere rollen som kaoskabere i forhold til den sociale orden og de grænser, der traditionelt er sat for kvinder.”¹⁶

En af de unge mænd siger det på en lidt anden måde:

”Nutids piger de, jeg ved ikke, de har mistet forstanden. De er helt væk i al deres pjat.” Mohammed

At pigen skal være jomfru lægger de fleste stor vægt på. Den gamle tradition med at kontrollere kvindens jomfruelighed på bryllupsnatten, med blodet som bevis, spøger stadig, men er ligesom også lidt til diskussion. De fleste mænd jeg har talt med vil gerne kunne kontrollere kvindens, ægtefællens jomfruelighed. Der er dog eksempler på at kunne acceptere pigens manglende mødom, bare hun så er godhjertet. Men han er ambivalent:

¹⁶ Y. Mørck 1998:s. 115 citerer Mernissi 1993: ”Islam and Democracy. Fear of the modern World.”

”Jeg skal selv se det, tænk hvis hun ikke er jomfru. Jeg tror hun er, og jeg sover og hun skærer i sin arm og så lægger lidt blod, og jeg tror på det. Lige når jeg propper den ud igen, så skal jeg kigge blod..... kommer det ikke med det samme..... Ja, ja, fuck, jeg er ligeglad, mand, bare det bliver en jeg kender, så hun er god og hun er godhjertet, og hun elsker mig, det er nok. Jeg skal ikke stå og tænke på, at hun ikke er jomfru. Fuck det. Jeg er heller ikke jomfru.” Oyuz

En af de unge spørger mig hvordan han kan kontrollere at en pige er jomfru. Der må være en bestemt teknik, er det noget med en eller to fingre? Jeg svarer at han jo bare kan spørge hende. Det er han ikke tilfreds med, hvad nu hvis hun lyver? Jeg siger kvinder er forskellige, indeni og udenpå, også jomfruhinder er forskellige. Nogen har næsten ingen, så blodet som bevis duer ikke. Derfor er gensidig tillid vejen frem. Han er ikke helt tilfreds, vidste ikke det med forskellige jomfruhinder. Livet ville være lettere for ham, hvis der var en sikker metode til kontrol og bevis.

Hvad forestiller de unge mænd sig så om kønsroller i et frem-

tidigt familieliv? Hvordan skal opgaverne fordeles? En dag jeg lavede mad spurgte jeg en gruppe af de unge, der sad og hang ud i sofaen, om de ville hjælpe med at lave mad. Nej, ikke hvis de kunne blive fri. Jeg holdt et lille foredrag om, hvor attraktivt det er, set fra et kvindesynspunkt, at mænd er gode kokke. De grinte og sagde, at kvindefrigørelsen ikke er nået til Gellerup endnu. Jeg spørger også om rollefordelingen i ægteskabet. Flere af de unge er enige om at kvinden godt må have arbejde, hvis hun skulle have lyst. Når vi taler om husarbejde er de alle enige; det er kvindens kald at føre hus.

”Hvis jeg får et arbejde og får god løn og alt det der, så skal hun bare være hjemme og passe min far og mor.” Oyuz Sara, praktikanten, bliver spurgt om hun skal giftes med sin kæreste. Hun svarer at han faktisk har bedt hende om at fri til ham; det vil han synes var helt vildt romantisk.

”Er han dum eller hvad? Har I ikke den tradition at det er drengen der går og frier til pigen?”

Traditionen for mange muslimske samfund er ægteskab mel-

lem mand og kvinde, der ikke nødvendigvis starter ud med forelskelse, men snarere kan være skabt på grundlag af fornuft eller betydningsfulde familiemæssige forbindelser. Kærligheden kan så opbygges gennem årene. Disse konstellationer kan fungere på godt eller ondt; de unge mænd har set mange ægteskabsforbindelser fungere på denne måde i familien.

De danske unge bliver gift på en lidt anden måde; forelskelse er næsten altid starten på et forhold. Det fungerer ligeledes på godt eller ondt; der er mange skilsmisser i danske familier.

Der er nok nogen af de unge mænd der drømmer om begge dele: et godt ægteskab med stærkt familieliv med en godhjertet kvinde som de forelsker sig i. En af de unge beskriver sin drømmekvinde ovenfor med blå eller grønne øjne. Kunne det være en dansk pige? Men det er ikke så ligetil; traditionen siger det skal være en muslimsk kvinde, men hvad nu hvis man forelsker sig i en dansk? Så opstår en konflikt af både indre og ydre karakter.

OPSAMLING

De unge mænds valg af kærester afspejles af deres to-kulturelle verden. Det lyder som om de fleste unge mænd vil giftes med en muslimsk pige af egen etnisk herkomst. Indtil det kan ske, har de unge forskellige strategier: de fleste har seksuelle forhold med danske piger, fordi adgang til deres "egne" er umulig eller besværlig. Og også fordi mændene lægger stor betydning i at deres kommende hustru er jomfru, pigen skal være "ren". Herved opstår et "øve rum" før ægteskab, primært med danske piger, mest for at få afløb for seksuel lyst og opnå erfaring. Man kan forestille sig at forelskelser og dybe følelsesmæssige bindinger holdes lidt på afstand, bevidst eller ubevidst, idet det ikke opfattes som holdbart i længden.

Andre har danske kæresteforhold, som også følelsesmæssigt betyder noget, men som kan opleves som "umulige" eller "urealistiske" på sigt.

Og atter andre har både danske og etniske kærester og prøver sig lidt frem. Med de etniske kærester gælder særlige "regler" for seksuel udfoldelse. Der er nogle få der vil vente med seksuel debut til ægteskab finder sted.

Drømmekvinden er en muslimsk jomfru med høj moral, er ægte, har et stort hjerte og vil blive en god hustru og mor. Billedet er traditionelt og det virker som om de unge mænd håber på en sådan kvinde, men også kan tvivle på om det er realistisk.

Der er også en manderolle som er stærk moralsk, som ønsker at leve det ”gode muslimske liv” og samtidig være en moderne dansker. Hvordan dette kan se ud, må hver enkelt ung mand gøre op med sig selv; for nogen er det allerede i gang, men det kan koste blod, sved og tårer. Hvis der skal mønsterbrydes med ægteskaber på tværs af etnicitet og religion, kan det have en omfattende pris i forhold til deres oprindelige familie.

KAPITEL 3: VIDEN, SEX OG SUNDHED

Viden om sex og sundhed

”Tror I ikke vi ved hvordan man har sex? Jeg er 20 år, mand, jeg ved alt om sex.” Badr

De unge siger de ved en masse om sex, men spørgsmålet er om de ved nok om sundhed, til at træffe gode valg og styre uden om de værste problemer. Som hvis kæresten bliver gravid eller de får en kønssygdom. Vi ved fra det sundhedsfremmende arbejde med unge i Lysthuset, at viden er en vigtig forudsætning for at træffe gode beslutninger. Basisviden skal være i orden for at den unge kan træffe kvalificerede, individuelle valg. Vi ved fra Ung 99, etnisk 2002, at de unge med indvandrerbaggrund har væsentlig mindre fakta-viden om seksuelt relaterede emner, som kroppens anatomi, prævention og sex-sygdomme.

Vi ved imidlertid også at viden ikke er alt; der er dilemmaer her, der altid stikker hovedet frem, og som vi sundhedsprofessionelle kæmper for at forstå og løse. Selv unge der ved en masse om seksuel sundhed, følger ikke altid ”den rette

viden”. Mange andre forhold end sundhed er på spil i de unges liv; selvværd, identitet, tilhørsforhold . Det er vigtigt at have succes med venner, kærester og andre relationer; at være en del af gruppen. Man spejler sig i de andre, og vil gerne være med. Man har sine sår, opdragelse, kultur og alt andet med sig i rygsækken. Det hele spiller ind i det øjeblik valg skal træffes. At være sund eller fornuftig er måske ikke lige det valg, der står øverst på listen. De unge kan opfatte sig som ”udødelige” eller ”det sker ikke for mig”.

Seksualitetens ”vilde blod” er også med til at glemme fornuften; lysten kan bringe ekstatiske tilstande ind i kroppen og hovedet bliver lagt væk. Det sker vist for alle.

At tænke på sundhed er noget man skal lære. At forebygge sygdom kræver viden om risikoen ved bestemte vaner, fx at rygning er farligt på sigt. Eller at mad skal indeholde bestemte ting, så kroppens behov bliver dækket. En dag spurgte jeg en af de unge, der kom gående med en bakke pomfritter, som han var i gang med at spise, om hvilke tanker han gjorde sig, når han valgte sin mad. Hvad havde betydning? Mit hoved var i gang med fedtindhold, vitaminer m.m. Han svarede: ”det har betydning at det mætter.”

Der blev stillet mange spørgsmål; nogen gange var jeg i tvivl om spørgsmålene var alvorligt ment. Var det reel mangel på viden, eller blev jeg prøvet af? Mange af spørgsmålene afslørede store huller i hvad man kunne kalde forventet basisviden for de fleste unge mænd mellem 15 og 20 år. Spørgsmålene blev stillet i forskellige situationer; under individuelle samtaler eller når vi stod i en lille gruppe udenfor, ved fjernsynet eller mens vi spiste. Og naturligvis de gange vi underviste.

Hvordan smitter hiv? Burde hiv-smittede ikke være isolerede?

Onanerer piger? Hvordan gør de det?

Hvor mange huller har piger?

Hvordan er det lige med klitoris?

Hvordan virker Viagra? Hvor længe kan man bolle?

Hvordan kan man tjekke om en pige er jomfru?

Kan tampon godt beskytte pigen mod sygdom?

Hvor kommer aids fra, er det ikke noget fra fødslen?

Kan man dø af aids?

Eller er det noget med at man ikke kan få børn?

Hvad er æggestok for noget?

Har drengen ikke æg?

Damer de har også sædceller, har de ikke?

Hvordan kan man holde rejsningen i mere end to minutter?

Hvordan kan man mærke at man har en sexsygdom?

Er det dårligt for piger at spise p-piller?

Er det farligt for drenge at onanere? Er du sikker?

Hvor længe kan sæd holde sig?

Hvad sker der hvis lægen skal undersøge mig for en kønssygdom?

Spørgsmålene viser helt bestemt en interesse for viden og et stort behov. Sex er et ”hot” emne, de snakker ustandseligt om det. Jeg spurgte nogen af de unge om de altid talte så meget om sex, eller om det var fordi jeg var der. De svarede at det altid var oppe, men på forskellig måde. Når jeg var der talte vi om konkrete ting, primært fordi jeg spurgte. Når jeg ikke var der, var det mere ”drengeagtigt”; som en strøm i kroppen, tøjet, håret, mimikken, pral, konkurrence imellem dem. Hvis penis er den største?

Jeg havde følgende samtale med Salim, som lige havde fortalt at hans kæreste havde været igennem 2-3 aborter.

”Kunne du forstille dig at det kunne være spændende at vide en masse om seksualitet?” B

”Jeg ved det jeg skal vide, jeg har ikke brug for mere end det jeg ved.” S

”Men hvordan kan du vide at du ved det hele?” B

”Det jeg ikke ved, vil jeg heller ikke vide.” S

”Hvorfor ikke?” B

”Hvorfor skulle jeg det? Det jeg ved, ved jeg.” S

”Men vi lærer jo hele tiden noget nyt!” B

”Det jeg har brug for, ved jeg. Og det jeg ikke har brug for, ved jeg ikke. Og det jeg ikke har brug for, behøver jeg heller ikke at vide, fordi det har jeg ikke brug for.” S

Der blev trods mine ihærdige forsøg på at gennemtrænge hans ”mur”, sagt nej til mere viden. Hvad der konkret ligger bag fandt jeg ikke ud af, måske var han genert, ville helst ikke tale om sin kæreste og slet ikke om aborterne. Men han er en af dem, som jeg ved, har haft svært ved at klare skolen. Og det er ikke usædvanligt.

Samtidig med behovet for viden og lysten til at stille spørgsmål for at få svar og mere viden, er der også en modstand. Vi

ser det i bemærkningen ”vi ved alt om sex” og i ovenstående dialog. Det ligger mellem linierne at vi ikke skal komme og lære dem noget. Der kan være flere faktorer på spil. Det ene kan handle om ikke at have lyst til at lære mere, fordi tidligere læringssituationer har været forbundet med pinagtige nederlag.

Det andet kan være en slags maskulin stolthed, som i en bestemt form kan virke som en barriere for læring. Der er meget stolthed. Netop fordi disse unge mænd er sårbare på så mange områder af deres liv, virker det som om seksualiteten bliver et område af stor betydning for deres maskuline identitet. Her kan opnås succes. Derfor kan det være svært at tåle ”kritik” eller indrømme at man har brug for mere viden eller erfaring.

Jeg mødte stoltheden en gang, da jeg tilbød undervisning. De sad en hel gruppe og jeg forsøgte at overtale, lokke og invitere til at de skulle gå med. De spurgte hvad undervisningen handlede om og jeg sagde sex og sundhed, med uddybninger af forskellige aspekter. De sagde:” det ved vi alt om”, kiggede rundt på hinanden. Som om at hvis de gik med, ville de indrømme at de ikke var sex-eksperter, en sårbarhed de ikke

ønskede at vise hinanden. En af de unge hviskede til mig, med en vis solidaritet: ”Det drejer sig om at få de første to til at rejse sig og gå med, så følger der flere efter”. Det lykkedes desværre ikke lige der. Jeg var tillige oppe imod en landskamp på skærmen!

Kilder til viden

De fleste får deres viden ved at kaste sig ud i praksis. De finder ud af tingene hen af vejen. Der er en vis risiko forbundet med denne strategi. Jeg havde en samtale med en af de unge på 23 år. Det var først i tyverne han var begyndt at interessere sig for alt det sundhedsfaglige:

”Når man er ung mand, kører man bare på og tager det som det kommer. Der er så meget andet der skal læres, følelser, teknik, at score og alt det der.” Bassam

”Der var ikke sexundervisning i min klasse, men det er noget man lærer hurtigt.” Oktay

Vi ved fra andre undersøgelser at de muslimske unge sjældent

får viden hjemmefra om seksuelt relaterede emner. (Ung 99, 2002) Mange forældre mener måske det er irrelevant viden før ægteskab, og kan være bange for at de unge dyrker sex, hvis de modtager undervisning. Desuden er det i mange hjem et tabuiseret emne.

I skolen får de unge (måske) seksualundervisning. Ikke alle skoler prioriterer god seksualundervisning. Der kan også være en fare for at forældre holder de unge hjemme fra skolen, hvis der står sex på skemaet.

Viden udenfor hjemmet og skolen flourerer ofte i gruppen; rygter, myter og vrangforestillinger har svært ved at blive sat på plads, hvis de ikke møder det rette svar. Et eksempel jeg ofte hører er spørgsmål om onani; om det er skadeligt, farligt? Når jeg afviser at det er farligt, kan jeg se de kæmper med at forstå det; nogen må have sat en anden viden godt fast i deres hoveder. Jeg læste på et tidspunkt den gamle arabiske bog "Den duftende have" fra 1500 tallet, skrevet af en læge, om den seksuelle akt mellem mand og kvinde. Heri beskrives det flere gange at onani giver blindhed. Måske er det den gamle historie, der går i arv fra den ene generation til den anden?

Prævention

”Prævention, kender du det ord?” B

”Jeg har hørt det, men jeg ved ikke.” Fadi

Alle de unge mænd jeg har mødt, kender til kondomer. Jeg er ofte blevet spurgt om jeg ikke havde nogen med, og de gange jeg havde, blev de revet væk. Jeg ved ikke om det var fordi de var gratis eller om de skulle bruges, men alle ville have dem. Og jeg tror jeg kan sige at alle har kendskab til, at man bør bruge kondom for at undgå uønsket graviditet eller seksuelle infektioner. Men måske har alle ikke den rette viden om hvordan man anvender dem korrekt. De andre former for prævention som kvinder kan vælge mellem, tror jeg til gengæld ikke de ved så meget om.

Hvis ansvar er det at sørge for prævention? Kondomet er den eneste form for prævention, hvor manden tager det fulde ansvar. Alle andre præventionsformer er henvendt til kvinden. Det bliver nemt hendes ansvar, idet en eventuel graviditet vil få de alvorligste konsekvenser for hende. Graviditet er det de unge mænd primært ønsker at undgå; seksygdomme kommer i anden række.

Vi ved fra Ung 99 – etnisk 2002 at helt op til halvdelen af unge mænd fra ikke-vestlige lande, ikke anvender prævention ved første samleje. Jeg tror ikke det er mangel på viden, der er problemet her, men snarere en kompleks samling årsager, som jeg vil komme ind på i næste kapitel. Det kan for eksempel gå sådan her:

”Altså hvis man bare ligger sammen, og sådan noget, så har man bare gjort det lige pludseligt, det er fanme noget shit.”

Arfan

Desuden støder vi altid på en lang række barrierer for mænds lyst (og måske også kvinders) til at anvende kondom. Dette gælder for alle, også for danske mænd og kvinder. Men hvad er problemet med at bruge kondom?

Den største barriere synes at være at kondomet nedsætter mandens følsomhed. Næsten 60 % af unge ikke-vestlige mænd i Ung 2002, finder dette som det største problem. Fornemmelsen af at blive hæmmet i lysten, er der mange der klager over.

”Passer du på dig selv, når du har sex med de her piger?” B
”Jeg bruger ikke kondomer. Fordi, så kan jeg ikke få følelsen. Man kan ikke. Den der kondom ødelægger det hele.” Basir

Et andet stort problem kan være afbrydelsen af den seksuelle leg, der er nødvendig for at sætte kondomet på. De unge kan være bange for at rejsningen forsvinder, og at de derfor ikke er i stand til at gennemføre samlejet, hvilket ville opleves som et frygteligt nederlag. Det kan være tekniske problemer; kondomer der glider af, går i stykker, hvilket nok primært skyldes manglende erfaring med indkøb af den rigtige størrelse og håndtering i øvrigt. Øvelse gør mester!

De unge mænds brug af kondom er der flere forskellige perspektiver på:

”Tror du der er mange herude der har ubeskyttet sex?” B
”Ja, jeg tror faktisk, alle sammen. De fleste drenge jeg kender, alle sammen, når de skal have sex og sådan noget, det eneste de tænker på, det er at de skal bare have sex. Det er ligegyldigt om de har kondom eller ikke, hvis de ikke har kondom, så gør de det uden kondom.” Salim

”Hvem har lært dig at passe på ?” B

” Jeg vidste det bare, man ved bare at man skal bruge kondom. Jeg har ikke læst om det, vel, men hvis man er sammen med en pige, så siger hun, har du kondom?” Azim

”Det er ret sandsynligt at få sygdom, især hiv eller aids, det er ikke det værd at ødelægge sit liv på en aften.” Nasir

Der er helt sikkert nogen som tager chancen og som har sex uden kondom, især hvis de ingen har. Men som man kan høre ovenfor, er der også nogen der passer på og tænker sig om en ekstra gang; ”så man ikke ødelægger sit liv på en aften.” Uanset hvordan man vender og drejer kondombrug, ja, så synes de fleste nok at det er lidt besværligt og at sex uden er det bedste. Det kan man lige så godt snakke med de unge om, men samtidig lære dem de situationer hvor det er nødvendigt.

OPSAMLING

Der eksisterer helt klart et behov for viden som skal dækkes, hvis de unge skal kunne træffe kvalificerede, individuelle valg i forhold til seksuel sundhed og trivsel. De unge mangler viden om grundlæggende anatomiske forhold, sexsygdomme og symptomer samt visse former for prævention. Som skrevet tidligere er sundhedsfaglig viden dog ikke en garanti for at praktisere sikker sex. Den seksuelle lyst, det vilde blod, kan være svær at styre. Følelser, sårbarheder og selvværd er også vigtige faktorer, der spiller ind. Udover spørgsmål om faktuel viden, vil de unge gerne diskutere følelser, grænser, etik og moral. De unge mænd i klubben har mange spørgsmål og mangler dialog med voksne omkring seksuelle emner.

På grund af mange af de unges dårlige skolebaggrund, kan der mangle viden, som skulle have ligget i folkeskoleregi. Heller ikke hjemmefra har de fået viden. Mange af de unge har således samlet viden op ved at prøve i praksis, eller hørt noget i gruppen. Der er en ret stor risiko forbundet med dette vilkår.

Der kan være barrierer for lysten til frivilligt at sætte sig i en

undervisnings-situation. Mandlig stolthed og frygten for at blotte sig og vise svaghed, hvor man helst skulle være ekspert.

KAPITEL 4: IDENTITET OG SÅRBARHEDER

Denne rapport handler primært om de unge mænds vilkår i forhold til kærlighed og seksualitet. Men det viste sig at være umuligt at skille dette vigtige område af livet fra resten af de unge mænds verden. De unge mænd er meget optaget af deres generelle livsvilkår. Der foregår konstant en forhandling, debat og diskussion omkring håndtering af vigtige områder af de unges liv. Og de bruger gruppen og hinanden til at finde svar og mulige veje at gå. Og også de ansatte, som fungerer som en slags rollemodeller. Følgende afsnit omhandler de emner som fylder i de unges liv og som hele tiden ”stak hovedet frem” i samtaler, interviews og almindeligt samvær.

Identitet: at finde sine fødder

”Hvordan finder man ud af hvem man er, når man er 2-kulturel? ”B”

Det kan man ikke, man kan ikke finde ud af hvem man er. Man er anderledes, alle kigger anderledes på en på skolen eller

på arbejde. Når man så kommer hjem, så er det lige som man er alt for meget integreret eller dansk. Så der er ikke noget at gøre, man kan ikke være sig selv.” Said

Den unge mand i ovenstående citat tydeliggør et dilemma, som han sikkert har kæmpet frem og tilbage med i mange år. Der er en smerte eller næsten en opgivelse i hans ord. Han er sat på en umulig opgave, der er ikke noget at gøre, man kan ikke være sig selv. Men det er jo sig selv!

Der er flere niveauer i dette dilemma: et fællesmenneskeligt eksistentielt plan og et mere specifikt plan, der handler om etnicitet, samspelet mellem flere kulturer og specifikke lokale forhold.

I forhold til de unge mænd der lever med og mellem flere kulturer, byder det at finde sin identitet på særlige udfordringer, og de unge mænd anvender forskellige strategier.

En anden ung mand, dog lidt ældre, kommer med et bud:

”Hvis man skal bygge bro mellem to kulturer, er man nødt til at kende fast hvem man er. Hvad for en identitet har man selv, for at kunne kombinere de to ting.” Musa

Musa forklarede, at man må kende begge kulturer til bunds, den man kom fra og den man er kommet til, for at finde sin egen identitet. Han har bevidst opsøgt egne landsmænd, venner, netværk, foreninger, ældre familiemedlemmer, og drøftet problemstillinger med dem. Fordi han var lille, da han kom til Danmark, har han måttet ”lære at tænke somalisk”, som han siger. Det danske kom af sig selv med skolegang, kammerater og kæresten. Jeg spurgte ham om hans etniske identitet: Er du dansker eller somalier? Han svarede:

”Jeg er begge dele. Jeg kigger på min kultur og siger, alle de gode ting, alle de dårlige. Og de dårlige ting, dem lukker jeg bare af. De gode ting tager jeg med mig.” Han har fundet sin egen stil, en strategi der virker, en måde at kombinere og bygge bro på.

De fleste jeg har talt med har dog haft svært ved at identificere sig med det danske. Her er flere eksempler:

”Jeg er ny-dansker. Jeg synes jeg er tyrker, men jeg har dansk statsborgerskab. Men jeg tænker ikke på mig selv som dansker, selv om jeg er født her.” Adem

”Jeg ser mig selv som tyrker” Ali

”Kunne du aldrig se dig selv som dansker?” B

”Nej, jeg er tyrker og sådan bliver jeg ved med at være. Jeg er født her, men alligevel .” Ali

”Der skal i hvert tilfælde gå rigtig lang tid, før du kan få folk til at sige, at jeg er dansker. Fordi man føler sig, du ved, man føler sig altid, du er ikke en del af os her, ikke? Det meste af mit liv har jeg været her, men jeg kan ikke sige til dig, at jeg er dansker.” Farid

Den manglende identifikation med det danske handler ikke kun om et stærkt tilhørsforhold i den oprindelige kultur, men også om en manglende plads i det danske samfund . Man er en del af en gruppe, de fremmede, ikke et individ. Sameh beskriver det på følgende måde:

”Hvis der sker et eller andet, så tænker folk, nej, nu gør de det igen: anden-generations-indvandrere, somalier, ung mand på 20 år. Der bliver nævnt at man er indvandrer, ikke bare en ung mand. Man er ikke accepteret. En dansker og en indvan-

drer bliver ikke behandlet på samme måde. Altså hvis der er mange somaliere, der har lavet noget (kriminelt), hvorfor skal det gå ud over mig? Man skal bare kigge på loven og ikke hvor man kommer fra. Man skal kigge på hvert enkelt menneske.”

Skal de unge kunne kalde sig danskere, som succes-kriterie for vellykket integration? Måske er det lige meget hvad man kalder sig, men det er ikke lige meget hvordan man har det, med det man kalder sig. På spørgsmålet om hvorfor de ikke kan sige de er danskere, taler mange af dem om følelsen af at være anderledes og om racismen i Danmark. Og om ikke at blive anerkendt og accepteret som det ’blandede’ individ man nu er.

Gellerup og gruppen

De fleste omtaler Gellerup som noget kendt og godt. De fremhæver især glæden ved at kende alle i nærmiljøet og det at føle sig hjemme. Gellerup bliver et landsbysamfund, hvor alle kender alle og man kan føle sig tryk. For nogen bliver Gellerup også et sted som man sjældent bevæger sig væk fra.

”Jeg kan godt lide at bo i Gellerup. Fordi her ude kender jeg alle sammen. Hvis jeg har brug for hjælp, så kan jeg spørge alle sammen. Men jeg ville føle mig udenfor, hvis jeg flytter her fra”. Yugur

Men det er ikke alle der har det på den måde. Gellerup er også en lokal verden, med sladder, regler og social kontrol. Her er et eksempel:

”Man kan ikke lave alle de der ting, som klassekammerater laver, tage en dame med hjem, drikke og gå til fester. Det gør man bare ikke, det er unormalt. Det får faktisk folk til at flytte ud, ikke. “ Nazim

En dobbelthed træder frem i de unge mænds svar i forhold til om de selv gerne vil blive boende her i fremtiden. Det bedste ville være at bo udenfor Gellerup, men ikke for langt væk. At bo udenfor skaber personligt rum og en mulighed for at træde ud af for mange sociale forpligtigelser. Det tætte samvær med venner og familie kan også være belastende. De ønsker lidt fred for sig selv. Samtidig skal man kun bo lige

udenfor, så man stadig er med i gruppen og kan have glæde af landsbylivets sammenhold.

De unge mænd fremhæver især betydningen af gruppen man er sammen med. Man holder sammen, er i samme båd, på godt og ondt. Gruppen har enorm betydning for de unge mænd. På forespørgsel om gruppens betydning for Uzay, svarer han: ” Den betyder alt. Fordi vi altid holder sammen. De er der altid for en.” Jeg spørger hvilke værdier der er vigtige for gruppen. ”Ærlighed, man skal være ærlig. Ellers er der ikke noget. Alle kan være med.” Jeg spørger om de bruger hinanden til at snakke om de svære ting, følelser, problemer. Han svarer: ”Altså vi holder sammen og vi er gode venner, ikke, men vi snakker ikke sådan rigtigt sammen om sådan nogen ting ... det gør drenge ikke med hinanden.”

Men forholdet til gruppen er også ambivalent. Her en samtale mellem Irfan og mig:

” Hvad betyder din gruppe for dig?” B

” Nogle gange godt, nogle gange normalt. Nogle gange er det også dårligt, du ved, man tænker, hvad er det for nogen bum-

ser? Fordi, når man kigger på andre, så ser man de her, du ved, længere ude i livet. De er helt bagud, det er det jeg tænker. Men du ved, måske dem der er fremme i livet, de er måske ældre.” Irfan

I ser sin gruppe som helt bagud, men håber på at det ændrer sig, længere ude i livet. Mange af de unge mænd er fuldstændig klar over deres situation, kigger på sig selv og kammeraterne, og spejler sig videre ud i samfundet. De kender alle sammen venner som er kriminelle, har siddet inde, droppet ud af skolen, ikke kunnet få en læreplads osv. Men de har også en drøm om succes, om at ”blive til noget”. På spørgsmålet om hvad succes ville være for dem, kommer der svar som: at tjene mange penge, at blive professionel fodboldspiller, rock-stjerne eller en rigtig god forretningsmand. De fremhæver med respekt nogen af deres kammerater, som fx klarer sig rigtig godt i fodboldspil. Alligevel er der en loyalitet overfor flertallet i gruppen, dem med problemer. Hvis man skal ’blive til noget’ kan det være nødvendigt at bryde med gruppen, såkaldt mønsterbrydning ¹⁷. At bryde ud af gruppen og fx. blive politibetjent, har Erkan denne kommentar til:

”Hvis jeg nu blev betjent og mødte mine venner oppe på Shell i uniform, ville de kalde mig forræder. Det har jeg oplevet med en udenlandsk betjent: du er en af os, mand, hvad laver du, hvorfor har du uniform på, fyr dig selv, smid dig i havnen.”

I forhold til mønsterbrydning fremhæver forskningen to vigtige faktorer, som anses for væsentlige, hvis skæve sociale forhold skal ændres. (Socialforskningsinst. 2006) Det ene er faglig dygtighed og intellektuelle evner, som giver en vellykket skolegang. Det andet er en vis stædighed eller viljestyrke til kamp. Håb og tro på at det kan lykkes. Den unge mand nedenfor har lagt en strategi for sig selv. Han ved ikke hvor han ”ender”, men han vil arbejde sig støt og roligt fremad.

¹⁷Mønster brydning kan defineres som: ”Mennesker som har brudt med et opvækstmiljø, der socialt set er karakteriseret ved manglende uddannelse, arbejdsløshed, dårlig økonomi, ringe boligforhold, misbrug, vold samt psykologisk set af klientgørelse, støtteforanstaltninger og offerrolle. Mønsterbruddet har medført en tilværelse, der socialt set er karakteriseret af uafhængighed, uddannelse, arbejde og god økonomi – og psykologisk set af faktorer som det at være aktør, mestring af eget liv, subjektivitet og selvbestemmelse.” (Line Mørck 2006, citeret fra Elsborg, Hansen og Hansen 1999: ”Den sociale arv og mønsterbrydere”)

”Jeg har ikke lagt en plan endnu. Lige så snart jeg er færdig med de ting, så går jeg i gang med det næste. Stykke for stykke.” Irfan

Den samfundsmæssigt dominerende diskurs, der ligger i begrebet mønsterbrydning, kritiserer forskeren Line Lerche Mørk, idet hun mener den afspejler et for individualistisk og personcentreret fokus, som ikke tager højde for de reelle vilkår og betingelser, de unge står i. Hun peger på uddannelsesbanen som den samfundsmæssigt mest anerkendte og udbredte vej, i forhold til at bryde negativ social arv, men det er netop også her de unge kan have oplevet alvorlige nederlag. (Mørck 2006, s. 80-87)

Forskningen peger imidlertid også på at mønsterbrydning kan have sin pris; mønsterbruddet kan opleves som en hård og langvarig proces, hvor man i perioder hverken føler sig som en del af det gamle eller nye miljø. Splittede, rodløse, anderledes og ensomme. (Socialforskningsinst 2006).

Dette mulige scenarie hører vi også i Erkan`s kommentar:”du er en af os, mand, hvad laver du? hvorfor har du uniform på, fyr dig selv, smid dig i havnen.” Bag ved dette udsagn ligger

dog også en stolthed over gruppens identitet; kom tilbage til os, vi har også noget at tilbyde.

Synet på de andre

”Find to fejl!” Denne bemærkning faldt på et tidspunkt hvor vi sad en stor gruppe og så fjernsyn, en masse unge mænd af forskellig etnisk herkomst, en medarbejder, der også var dansker og mig. Der gik lang tid før jeg fattede pointen, ja, jeg skulle nærmest have det skåret ud i pap, som hvis man skal have forklaret en vittighed. Alle forstod før mig. Det var os, der var ”de to fejl”. Jeg fandt det meget humoristisk den aften; bagefter begyndte jeg at tænke lidt dybere over det. Det der foregik, var en form for ”omvendt racisme” på en lidt kærlig måde. Måske er det sådan de unge oplever det hver dag, på en mere alvorlig måde. Det interessante var at opdage, at det at jeg var ment som fejlen, var fuldstændig utænkeligt for mig, men de unge mænd viser mig en almindelig del af deres verden.

Klubben er ofte fyldt med uroligt liv; drillerier, diskussioner, konflikter, hierarki, magtudøvelse på forskellig måde. Næsten umuligt for en udenforstående at følge med. Samtidig er der

en stor åbenhed; ting bliver sagt rådt for usødet, uden omsvøb. Der forekommer mange højtråbende diskussioner. Der er mange fordomme om hinanden, ofte i forhold til etnicitet. Her er en lang række eksempler:

”Hiv, det opstod fordi negrene havde sex med aberne. Vallahi, det passer! I gamle dage i Afrika. De havde sex med aberne og så med hinanden, og så smittede de resten af menneskene. Vallahi, jeg har set det i fjernsynet!” Nesim

”Vi er ultranationalister, vi er også racister, det er vi. Vi hader kurdere. Det er de tyrkiske kurdere vi hader, de vil allesammen ødelægge vores land. De vil stikke os i ryggen og splitte vores land.” Aziz

”Tyrkerne er mere respektløse end araberne, araberne har lært at tilpasse sig bedre, tyrkerne er for stolte, for glade for deres egen kultur til at have respekt for andres. De tyrkiske drenge er ikke så godt opdraget som de arabiske .” Mansur

”Tyrkere og arabere, når man siger sådan. Det er ikke for at

være racist eller sådan noget. Altså, jeg har ikke noget mod arabere, men araberne, jeg synes de er mere oppe at køre. Altså, de råber hele tiden og viser sig selv for de andre, sådan, jeg er sej. De vil altså være højt oppe, forstår du hvad jeg mener? De vil have at folk skal se dem som jeg ved ikke hvad, altså ham der, han er sej. De vil have at folk skal se dem som forbilleder, men det er et dårligt forbillede.” Nimet

Der ligger en gratis-avis på bordet. Jeg læser i den en artikel hvor journalisten fremhæver somalierne som den etniske gruppe med størst succes med at nedbringe kriminaliteten blandt ungdommen. Der står, at de unge somaliere nu får uddannelser og arbejde i stedet for at hæрге på gaden. Det er løgn, siger en af de libanesiske unge.

Min pointe er ikke, at alle de unge mænd er racister, men der er en tendens til social kontrol, konkurrence og konflikt mellem de etniske grupper, som måske kan hænge sammen med det tryk, de selv er udsat for i det danske samfund. Tryk avler modtryk. Forholdet til ”de andre” hænger uløseligt sammen med forholdet til sig selv. Der kan også være tale om, at de unge netop ved at adskille sig fra de andre, har lettere ved at

skabe deres egen identitet, som ofte bliver i forhold til egen etnisk baggrund. Der er mange følelser på spil, også historiske begivenheder fra deres hjemlande, fortalt af forældre og bedsteforældre, har betydning. Om uretfærdighed, krige, kampe, undertrykkelse og national stolthed.

Samtidig er der en stor rummelighed overfor hinanden og fremfor alt villighed til diskussion. Og som jeg nævnte i forrige afsnit, et gruppesammenhold, der bliver tydeligt i preskede situationer.

I folkemunde bruges udtrykket at finde sine ”rødder”. Yvonne Mørch citerer i bogen ”Bindestregsdanskere” Gertrude Stein: ”Det er dejligt at have rødder, så længe du kan tage dem med dig.” Den iranske forfatter Salmon Rushdie mener dog, at mennesker har fødder, ikke rødder. Rødder er en konservativ metafor, der tjener det formål at holde folk tilbage.¹⁸

¹⁸ Y. Mørck 1998, citeret fra Gertrude Stein i Braidotti 1994 og fra Flemming Røgild 1995: Stemmer i et grænseland. En bro mellem unge indvandrere og danskere?

Salmon Rushdies billede af mennesker med fødder giver frihed til bevægelse, til at bevæge sig fra et sted til et andet, med de fødder man nu har. Ikke nødvendigvis at efterlade noget, som man desperat længes efter at blive forenet med, eller som man for alt i verden søger at etablere i kopi det nye sted. Denne proces med føddernes bevægelse er en udfordring for alle, der af den ene eller anden grund er tvunget til at forlade sit hjemland og etablere sig i et nyt.

Problemet omkring identitet opstår for de unge i spændingsfeltet mellem oprindelseslandets, det lokale indvandremiljø og det danske samfunds værdier. Ofte er det deres familie og forældre der fastholder dem i ”rødder på en bestemt måde”. Mange forældre accepterer ikke at deres børn går nye veje og er imod en ”fordanskning” eller ”vestliggørelse” af deres børn. Dette kan bunde i mange årsager; angst for forandring, fastlåsthed i gamle mønstre, manglende positive tilknytninger til det danske samfund, traumatisering, sygdom, romantisering af det samfund man forlod eller religiøse dogmer. Det er de unges opgave, lod eller skæbne at finde deres egen identitet, egne muligheder og gå egne veje. Men de er oppe imod hård modstand: etniske minoriteter omtales i en artikel fra

Socialforskningsinstituttet 2005, som et nyt proletariat.¹⁹ De unge mænds situation handler således ligeså meget om social ulighed og sårbarhed som om at finde sin egen vej i og mellem to eller flere kulturer.

SÅRBARHEDER

”Du kan godt interviewe mig. Det tager ikke lang tid. Du spørger bare: Har du et arbejde? Nej. Har du en uddannelse? Nej. Har du nogen fremtidsplaner? Nej. Alt det positive, det svarer jeg nej til, og alt det negative, det svarer jeg ja til, og så er vi hurtigt færdige.” Orkut

Der er mange områder hvor de unge mænd er særligt udsatte. Jeg skal i dette afsnit pege på nogle af disse områder: fremtidsdrømme, uddannelse, kriminalitet, forhold til forældre, religion og sprog.

¹⁹ Muharrem Aydas: Der er allerede et etnisk proletariat i DK, i ”Etniske minoriteter-et nyt proletariat?” Socialforskningsinstituttet 2005

Fremtidsdrømme

”Fordi vi keder os, mand. Vi har ikke noget liv! Hvorfor tror du at vi kommer her? Amid

”Jeg har et godt liv. Men det kunne være bedre. Jeg kan ikke se et andet liv, forstår du, foran mig, fordi jeg altid har haft det sådan.” Emir

”Men sådan er det, vi unge vi kan ikke, vi er ligeglade lige nu. Vi er ligeglade med fremtiden lige nu. Vi tænker ikke på fremtiden. Nogen gange når jeg sidder derhjemme eller lægger mig til at sove, så tænker jeg, hvad er det jeg laver, og alt det der, jeg laver ikke en skid! Tænker mig at jeg skal blive gift, og alt det der, og skal forsørge familien, og alt det der. Du ved, man tænker jo sådan.” Aziz

Man får en fornemmelse af et underligt tomrum, som den sidste unge mand befinder sig i; han ved godt at der er en hel masse ude i fremtiden, som han skal leve op til, men lige nu kan han ikke rigtig se vejen derhen. Han reflekterer over, hvor han befinder sig og svaret er ikke positivt. På mange måder står de unge midt i overgangsfasen mellem barndom

og voksenliv, men mange af disse unge har særlige vanskelige betingelser at kæmpe med. Det forventes at de som mænd skal forsørge familien, men hvordan det skal lade sig gøre, er endnu ikke klart.

Fremtidsdrømme har en særlig kraft; de skaber en farbar vej, men hvordan kommer man derhen? Hvis man ved hvad man vil og det også er realistisk i forhold til de evner man har, kan man sætte sig mål og have en retning. Professor Balvig, Center for Social Pejling, som har forsket i unges risikoadfærd, mener nøglen til et ”godt liv” ligger i vellykket skolegang. Hvis de unge har succesoplevelser i folkeskolen, opnår selvværd og anerkendelse, får den rette støtte i forhold til deres evner, så er muligheden for klarhed om fremtiden større. Påstanden er at jo mere klare og realistiske fremtidsdrømme de unge har, jo mindre er tendensen til risikoadfærd. Der bliver mere på spil, som de ikke vil risikere at miste.²⁰ Imidlertid har de unge mænd jeg har fulgt ikke gode erfaringer med skolen.

²⁰ Flemming Balvig: foredrag i Århus Kommune februar 2007

Uddannelse

De unge mænds forhold til folkeskolen og uddannelsessystemet er problemfyldt. Alt for mange har lidt nederlag; er blevet smidt ud af skolen, er gået ind og ud af forskellige forløb. Alt for mange kommer ud af folkeskolen med ringe færdigheder. Og i forhold til ungdomsuddannelserne er der tale om et frafald på helt op til 60 %, især på de erhvervsfaglige uddannelser, for unge med ikke-vestlig baggrund.²¹ Det gør det svært på sigt at få fodfæste på det danske arbejdsmarked.

Nogle af de unge mænd fortæller:

”Først produktionsskole, men det gik ikke så godt. Bagefter tog jeg teknisk skole, som automekaniker, og hold kæft, det var svært, mand. Så røg jeg ud, så startede jeg i produktionsskole igen, så blev jeg smidt ud der fra. Så tog jeg forskelligt arbejde.” Avni

²¹ Socialforskningsinst. 2005, Björg Colding, ”Etnicitet og barrierer for integration”.

”Fordi der var noget jeg ikke kunne forstå, når man ikke kan finde ud af det, keder man sig alvorligt meget.” Besim

”Produktionsskole, det er bare sådan, du ved, spildtid. Nej, uddannelse, det er ikke mig. Mit hoved det går ikke ind i det der undervisning.” Hisham

En af de unge råber: ”Hallo, mand, vi skal bare være stolte. Der er en fra Gellerup, der går på gymnasiet.....og det er en dreng!”

Der bliver talt meget om uddannelse og jobs blandt de unge; politibetjent, vagtmand, fængselsfunktionær – uddannelsernes varighed, optagelseskrav og hvad jobbet giver i løn. Der er på en måde to strømninger; den ene går i retning af uddannelse og arbejde som eneste vej frem. Den anden handler mere om opgivelse, det er for svært. Så vælger man måske den hurtige vej, kriminalitet, som jeg beskriver i det følgende afsnit.

Jeg spurgte en ung mand der lige var færdig med HX, om han havde haft klassekammerater af anden etnisk baggrund end

dansk. Jo, de var startet, men mange falder fra. Hvorfor? Han mente, de hellere ville tjene penge eller hænge ud med vennerne. Opbakning fra hans egen familie var det der havde båret ham igennem.

”Det kræver en uddannelse. I Danmark går det ikke uden en uddannelse. Og man skal arbejde hårdt. Det kan godt lykkes. Men man skal tro på det. Hvis man siger, jeg ved jeg ikke kan klare det – sådan får man ikke en uddannelse. Det er vigtigt at have viljen.” Turhan

En af barriererne i forhold til uddannelsessystemet er også diskrimination og fordomme. Der har i mange år været talt om at unge med indvandrerbaggrund ikke kan få praktikpladser på danske virksomheder. Mediernes omtale af problemer med unge mænd, bandekriminalitet og lignende, skræmmer danskere, især hvis de ikke selv kender nogen unge personligt.

”Jeg gik bare på handelsskolen, fordi jeg ikke vidste hvad jeg skulle være. Danskere har en eller anden drøm om hvad de vil være, det har man ikke i Somalia. Så går jeg ud på tredje år,

du får alligevel ikke en praktikplads. Hvem tror du de vælger, Said eller Anders?” Said

Kriminalitet

”Jeg tænker på min fremtid, jeg tænker på uddannelse og sådan noget, jeg søger arbejde, men jeg kan ikke få noget, fordi min straffeattest, der står alt muligt, vold, røveri, hæleri, tyveri. Når det hele er slettet, så bliver jeg politibetjent.”

Erkan

Kriminalitet fylder en del i hverdagen. Alle de unge mænd har enten selv foretaget sig et eller andet ulovligt, eller har venner som har gjort det. De kender allesammen til fristelsen, hurtige penge, spænding. Det er for dem en livsstil, tæt på, som hele tiden er en mulighed, der skal vælges til eller fra. De har alle sammen historier, nogen lette, nogen tunge. Lige fra at køre uden billet i bybussen, til røveri og vold.

Det efterår jeg kom i Gellerup var der meget uro. Der var hele tiden brandstiftelser, over 50 på nogle få måneder. Udover det var der konfrontationer med politi og også ambulancefolk, der blev forhindret i deres arbejde. Det er ret alvor-

ligt, når redningstjenesten bliver forhindret i fx at hjælpe syge mennesker på hospitalet. Pressen var på, nærpolitiet i aktion, nogle helt unge drenge blev akut fjernet fra hjemmet efter stenkastning på offentlige busser. Og en ung tyrkisk mand blev dræbt, ikke i Gellerup, men han var 'en af vennerne'. Og en andens ven blev alvorligt stukket med kniv. En af de unge viste mig sine knivstik. Og en medarbejder fik i nogle nabolokaler stjålet en taske med pung, mobiltelefon m.m.

En dag kommer nærpolitiet forbi, standser og hyggesnakker med drengene. Heldigvis kender de hinanden og der udvises respekt. Vi taler om våben; en af drengene har fået konfiskeret en kniv, som han var meget glad for. En af de andre drenge siger: "Alle herude har en pistol."

"Jeg er blevet dømt for vold og røveri, og hæleri. Jeg var ung, jeg var dum, jeg tænkte ikke over hvad jeg lavede, jeg tænkte bare, penge her og nu, penge i morgen. Så går det måske ud over et par mennesker." Erkan

Fakta viser at unge indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande begår kriminalitet to til tre gange hyppigere end

danskere.²² Især unge mænd fra socialt og økonomisk ringe stillede kår, er i risiko for at begå kriminalitet. Generel forskning om de unge kriminelle, viser at motivationen for at begå de kriminelle handlinger er spænding, underholdning og materielle behov. Ikke på grund af lavere moralfølelse. De unge keder sig og oplever ofte, at de ikke er velkomne i forskellige sammenhænge; hænger derfor mere ud på gaden og møder derfor oftere politiet. Nogen steder i landet giver dette anledning til sammenstød; de unge opfatter politiet som racistiske og uprofessionelle, hvis de bliver stoppet – uden at have lavet noget ulovligt. Og politiet stopper netop de etniske unge i forventning om at de har lavet noget ulovligt. Det kan sætte en ufrugtbar kædereaktion i gang.²³

Blandt de fleste unge mænd i Gellerup, som jeg har talt med, er der en holdning til kriminalitet, som en ikke-farbar vej. De har oplevet konsekvenserne; domme, fængselsstraffe, en plettet straffeattest, som gør vejen frem besværlig.

²² Socialforskningsinstituttet 2005: “Etniske minoriteter – et nyt proletariat?”
Britta Kyvsgaard.

²³ Socialforskningsinstituttet 2005: “Unge sociale problemer”

”Brug din hjerne, det er dumt at lave kriminalitet, man skal opføre sig ordentligt.”

”Jeg er træt af at spille mit liv, har siddet inde tre gange på to år.” Tahir

”Nu tænker jeg sådan, fuck det der med at stjæle. Det er til grin, tænker jeg. Hvorfor ikke arbejde for det, så får du også selvtillid, så får du også selvrespekt.” Hassan

Men der er også en vis gruppeidentitet forbundet med de unges kriminelle adfærd, en slags: vi er de unge vilde indvandrere, vi er ”street-wise”²⁴, vi klarer os igennem på vores egen måde, det er de vilkår vi har, vi er i den samme båd, vi hjælper hinanden og sladrer ikke eller stikker hinanden, vi er brødre. At være ”vild ung mand” kan man derfor forestille sig også at være forbundet med en vis status og respekt.

Line Lerche Mørch har med sin bog ”Grænsefælleskaber” forsket i det ”vilde” københavnske socialarbejdermiljø blandt

²⁴ Street-wise: et begreb som henviser til kompetencer i at klare sig på gadeplan, at kende og navigere i magtforholdene der.

unge med anden etnisk baggrund end dansk. Hun beskriver ”røddernes gade-fælleskab” som et fænomen, der hører til ungdomslivet og som stilner af igen, når de bliver ældre eller hvis de fx. får kæreste, arbejde eller uddannelse. De unge ”rødder” er typisk mellem 14 og 18 år. I gadefællesskaber er der forskellige positioner som kan indtages; kriminalitet er ofte en mulighed, der følger med. Drengene mødes i fællesskabet for at hænge ud, spille spil, have det sjovt, gå i byen, opnå spænding, men også for at beskytte hinanden, hvis der er problemer med politiet eller rivaliserende unge. (s. 190)

Forældre, tradition og religion

“ Hvordan har du det med dine forældre? ” B

”Ikke så godt. Det er bare svært. Vi har ikke sådan noget tilfælles. Jeg kigger på mig selv, de kigger på sig selv, forstår du? Alle jeg kender har det svært med deres forældre. Da jeg var barn, var det okay.” Ümit

De unge mænd taler ikke meget om deres forældre, hvilket ikke betyder at de ikke er der, men mit fokus har ikke ligget der. Alligevel vil jeg nævne forældrene som en meget vigtig

faktor i de unges liv. Det er hjemmefra de unge har deres primære identitet, og forældrenes kultur og religion, spiller naturligvis en rolle i de unges liv. Det er fra hjemmet de unge har lært sig spilleregler blandt andet i forhold til manderoller og opskriften på et ”godt muslimsk liv”. Det er klart, at det også er i hjemmet og overfor forældrene, at en stor del af de unges dilemmaer mellem tradition og modernitet, spilles ud. Det er individuelt hvordan disse oprør eller brobygninger ser ud; familier er forskellige.

Det var Ramadan, mens jeg kom i klubben og forholdet til forbuddet om at spise og drikke mens solen står på himlen, var til diskussion. De unge havde voldsomme diskussioner om religionens rolle og meningen med det hele; var det vigtigst at faste eller at være i kontakt med Allah? De unge diskuterer også religionens rolle i forhold til seksualitet, hvad sker der hvis man ikke overholder reglerne? Nogle mener man bliver straffet i dette liv, hvis man er sin ægtefælle utro, andre kommer med eksempler på straf i næste liv.

Betydningen af Ramadanen kom hele tiden op og det var tydeligt at nogle af de unge var splittet i forhold til fx at overholde fasten. Ind imellem kom de med mad købt i grillbaren,

men når det blev mørkt, gik de fleste hjem til familien og spiste sammen med dem. De sagde åbenlyst at de derhjemme ville lade som om de havde fastet.

” Jeg var to forskellige personer. Uskyldig når jeg var hjemme, skyldig når jeg var ude.” Jamal

At være ”uskyldig” hjemme kan betyde, at man overholder de regler som forældrene sætter op uden de store diskussioner. At være ”skyldig” ude, kan betyde at man gør de forbudte ting, som fx sex, alkohol og fester, i skjul. Måske lever disse unge mænd i temmelig adskilte verdener, fordi det er det nemmeste. Prisen kan være at forældre og de unge ikke taler så meget sammen. Som denne unge mand giver udtryk for:

“ Hvem snakker du med hvis du har problemer?” B

”Med mine venner. Jeg har aldrig delt mine problemer med mine forældre, jeg tager ikke råd fra min familie. Jeg har selv en hjerne at tænke med.” Asil

”Perker-dansk”

”Jeg tror dansk er verdens sværeste sprog.” Said

De unge mænd der kommer i klubben har forskellig etnicitet og modersmål. De taler allesammen dansk, men selv om de er født og opvokset i Danmark, taler de dansk på en særlig måde. Bestemte tryk på ordene får det danske til at lyde anderledes. De fleste unge skifter frem og tilbage mellem de to sprog, som de taler flydende. Det er ikke sikkert de læser flydende. Det er ofte udtryk på dansk, som de unge ikke forstår eller misforstår. Det helt almindelige niveau er der ingen problemer med, men mere avancerede begreber eller danske udtryk der hænger tæt sammen med gammel dansk kultur, kniber det med. Man opdager det, når man spiller spil, eller ser spørgeprogrammer på tv.

Modersmålsundervisningen blev fjernet fra skolerne for 6-7 år siden. Der er stort set koncensus blandt sprogforskere om at korrekt andetsprogstilegnelse forudsætter, at man behersker modersmålet til bunds. Hvis de unge kun kender deres

modersmål som hverdagssprog og deres modersmålsundervisning har været kortvarig eller overfladisk, kan det have markante konsekvenser for deres chance for at lære dansk på skolesprogsniveau. (A.Holmen, 2002)

Den særlige måde at tale dansk på, i slang kaldet ”perkerdansk”, har selvfølgelig også en kulturel mening. Det er et sprog de unge har ”skabt”, som et tegn på at tilhøre en bestemt gruppe, med en bestemt identitet. Sproget er desuden krydret med barske ord, som også hænger sammen med en til tider voldsom omgangsform, hvor man småslås for sjov og for alvor. Voldsomhederne kan være måder at vise sin maskulinitet og råstyrke på. Eller forsvare sin respekt.

OPSAMLING

Mange af de unge mænd kæmper med at finde deres egen identitet og bevæger sig på flere måder ind og ud af to forskellige virkeligheder. Vi ser de unge have forskellige strategier til at foretage denne brobygning bedst muligt. Nogen magter at finde det bedste fra to forskellige kulturelle verdner, sætte det sammen og finde sin egen vej frem. Andre trækker sig mere ind i deres " eget " og skaber afstand til det danske. Gruppen har stor betydning og danner ramme for at væsentlige diskussioner og forhandlinger kan finde sted.

De fleste må forholde sig til racisme, marginalisering, dårlige skoleophold og kriminalitet som en del af livet, der vanskeliggør vejen hen mod uddannelse, arbejde og vellykket integration. Muligheden for at mønsterbryde med den negative sociale arv er der, men den har sin pris og kan være svær at gennemføre.

Forældrene har en rolle i forhold til tradition og religion, men flere af de unge mænd bruger ikke forældrene til at drøfte personlige problemer. De lever forskellige liv, ude og hjemme. Religionen spiller en rolle, men dens betydning og mening er

til voldsom diskussion. Religionen sætter regelsæt op for ideelle værdier for et godt liv, og der eksperimenteres med at bryde reglerne.

Alle disse sårbarheder som jeg har nævnt i min gennemgang, viser lidt af den virkelighed, som de unge mænd lever i. Hvis de unge skal støttes og vejledes i større sundhed og bedre trivsel, må den pædagogiske metode tage udgangspunkt i de vilkår, som præger de unges hverdag.

KAPITEL 5: PÆDAGOGISKE UDFORDRINGER OG METODER

Vi har fra analysen af feltarbejdet set at de unge mænd som jeg har mødt i Århus Vest lever liv med mange vanskeligheder, som primært skyldes social sårbarhed; forældrenes manglende uddannelse og arbejde, dårlig økonomi, kriminalitet osv. Udover disse forhold, som jo også mange danskere lever med, skal de unge forholde sig til to forskellige kulturelle virkeligheder, med forskellig tradition og moral. Det skaber indre og ydre konflikter og dilemmaer, som skal forstås og løses. De unge er meget forskellige og anvender også forskellige strategier til at leve med disse virkeligheder, så livet giver mening. Gruppen og det rum gruppen sammen skaber, er ”livsvigtig” for diskussion, afklaring og forhandling om ”det gode liv”. Heldigvis har de unge mange kræfter og ressourcer, som må tages i betragtning og anvendes, når pædagogiske metoder skal overvejes.

For en stor del af de unge mænd vil det at tænke forebyggende og sundhedsfremmende være nyt; livsstilen ved at være ”streetwise” indebærer læring fra praksis, de kaster sig ud i

tingene og ser hvad der sker. Dette kan, set fra et sundhedsfagligt perspektiv, medføre såkaldt risikoadfærd, på mange af livets områder. Omvendt kan det give vigtige kompetencer som evner til sammenhold og solidaritet med gruppen. Mange af de unge indeholder styrke og robusthed til at klare at leve under ret kaotiske forhold, som andre måske ville bukke under for. Et godt netværk har stor betydning for oplevelsen af trivsel.

Der er altid meget unge skal lære for at kunne mestre livet. Det kræver støtte, hjælp og opmuntring. Mange af disse unge får det ikke hjemmefra. Hvis de skal have bedre muligheder end de for nuværende har, kræver det en stor indsats, på mange fronter. Hvis målgruppen nogensinde skal have mulighed for at løfte sig ud af en marginal, sårbar position, kræver det politisk vilje og styring. Forskellige politiske ordninger der favoriserer og støtter de unge med anden etnisk baggrund, begynder måske at virke. Her tænkes især på mentor-indsatser på ungdomsuddannelser, der skal hindre at for mange dropper ud af skolerne.²⁵

²⁵ Politiken.dk 29/8-2007

Eller en indsats der skal få håndværkere og private firmaer til fortrinsvist at vælge lærlinge med anden etnisk baggrund end dansk. For at give dem de samme muligheder som alle andre, og for at bruge deres særlige kompetencer. Der er mange fordele ved kulturel forskellighed!

Interkulturel kommunikation.

Først og fremmest vil jeg pege på at hvis et undervisningsforløb eller læringsproces skal have gode muligheder for at blive en succes, må man lukke op for den kulturelle forskellighed som en ressource og ikke et problem. Der er en tendens til at sundhedsprofessionelle, og også andre aktører, arbejder envejs i forhold til integration af de ”fremmede”. De skal blive ligesom vi danskere, med vores værdier og måder at agere i verden på. Ellers er det besværligt. Jeg henviser til masser af workshops, konferencer, debatter i fagblade (Sygeplejersken 2006) i det danske sundhedssystem, hvor det igen og igen bliver fremhævet, hvor svært det er, at arbejde med patienter med helt andre syn på sundhed og sygdom, end vi er vant til. Det er det måske også, men det er også berigende, og der er for mig ikke nogen anden vej end at lære af

hinandens forskellighed. Det skaber udvikling, udsyn og rummelighed. Derfor kan jeg kun anbefale åbenhed, nysgerrighed og villighed til at kigge på egen praksis og ikke mindst fordomme, i arbejdet med en målgruppe, som den jeg beskriver i dette skrift. Vi kunne godt bruge mere interkulturel kommunikation på tværs af etnicitet og sociale skel. Måske skulle vi blande os lidt mere i hinandens liv, på den gode måde.

Sundhedsfremmende metoder

I det følgende vil jeg foreslå nogle forskellige sundhedsfremmende metoder, som jeg tror vil kunne skabe en mulighed for dialog og udvikling, sammen med de unge mænd. Nogle af metoderne er afprøvet i Lysthuset gennem flere år og andre udviklet til særligt at nå denne målgruppe.

Allerførst ligger der en udfordring i at skabe interesse hos de unge mænd, så de overhovedet vil deltage. At få dem til at sætte sig ned og slukke mobiltelefonen er ikke let. De har travlt med mange ting og undervisning med sundhedsbudskaber er måske ikke lige det der trækker mest. Vi så i tidlige-

re afsnit at der kan være barrierer og modstand for indlæring. Derfor er det vigtigt at undervisningen bliver koblet til de unges hverdag. Sundhedsbudskaber leveret med for mange løftede pegefingre, uden forståelse for, at der kan være gode grunde til ”sundhedsskadelig” adfærd, er ikke anbefalelsesværdigt. Målet er en indsats, der hjælper de unge til at:

- Opbygge solid grundviden
- Få selvværd, respekt og anerkendelse
- Se og mærke egne kræfter og ressourcer
- Opbygge kompetencer til målretning af kræfterne
- Bevidstgøre brobygningen mellem tradition og modernitet
- Finde håb og se nye veje frem

Indlæring med debat

Indlæring kan foregå på mange måder. Line Lerche peger på at der hidtil har været en tendens til at tænke indlæring som primært knyttet til uddannelse og opgaveløsning, med fokus på succes, altså hvem der klarer sig godt og hvem der klarer sig dårligt. Det har været forbundet med uddannelsessystemets præmisser. Faglige nederlag er ikke blevet opfattet som

læring, men som indlæringsvanskeligheder hos individet, altså fravær af læring. (L.Mørck 2006:24)

Et nyere begreb er livslang læring. Livslang læring foregår ikke blot i forbindelse med uddannelse, men også i arbejdslivet, hverdagslivet, fritiden osv. Målet for livslang læring kan være personlig tilfredsstillelse, aktivt medborgerskab, social inklusion og tilpasningsdygtighed. (Ibid:21-24)

Set fra det sidste perspektiv kan nederlag, tolket og bearbejdet på en konstruktiv måde, måske vendes til styrke. Det er meget vigtigt at hjælpe de unge med denne ”transformationsproces”, netop fordi de oplever mange nederlag. De unge har, som vi har set, mange dilemmaer og frustrationer i hverdagen. Som underviser kan man gribe disse eksempler og skabe debat. Debat er noget de unge er enormt gode til!

Underviserne og ideologi

Underviseren skal udover faglig ekspertise kunne ”stå distancen”, hvis debatformen er en del af undervisningen. Det kræver en vis autoritet, humor og evner til at vende tingene lidt på hovedet. Man skal kunne stå godt på egne ben, for der er mange følelser og konflikter på spil i dette mande-rum.

Man risikerer at blive ramt på sine svagheder, så man skal kunne have lidt selvironisk distance. Og kende til miljøet og de unge.

Line Lerche skriver fra sit feltarbejde på Nørrebro:

”Overskridende læring er først og fremmest noget som foregår i social praksis mellem mennesker, og læringen er typisk en del af konfliktfyldt praksis. Overskridende læring går med andre ord vildt for sig. Der er mange følelser og frustrationer involveret, som bla. handler om adgang til og udelukkelse fra praksisfællesskaber, kampe om respekt og anerkendelse, frustrationer og vrede ... (L.Mørck 2006:31)

Ideen om overskridende læring, forstået som mulighed for overskridelse af den marginale position, bygger på gadeplansarbejderes funktion og metode på Nørrebro.

Gadeplansarbejderne magter, med deres store kendskab til hvordan livet for de unge er, (ofte har de nemlig selv levet ”på gaden”) at anvende daglige episoder til positiv læring. Lad mig give et par eksempler fra hendes bog:

De unge:
taler gadens barske sprog,
for at opnå respekt og
signalere magt.

Gadeteamet:
bruger gadens sprog
– med nye budskaber
– skaber nye spejlinger; de
unge lytter og ser sig selv i
et ny perspektiv.

De unge:
forsvarer respekt ved at
forsvare ære
– undgå at tabe ansigt.

Gadeteamet:
opnår respekt ved at kæmpe
de unges sag, vise de unge
tillid, få ting igennem, være
der og hjælpe de unge, når
det virkelig gælder.

Selv om vi har med to forskellige situationer at gøre, gadeplansarbejde og sundhedsundervisning, mener jeg ideologien eller metoden kan overføres og udvikles, så den passer til en visionær sundhedsindsats. Når man har med disse unge at gøre, kan det være vigtigt at blande socialt arbejde med sundhedsarbejdet. Det betyder at undervisningen kunne varetages af en sundhedsperson med socialt kendskab til gruppen.

Eller at en social-arbejder kunne ”uddannes” til at undervise de unge i seksuel sundhed. Jeg har set og hørt personalet i klubben, igen og igen, utrætteligt møde de unge hvor de er og samtidig guide dem lidt videre i retning af ”en bedre kurs”. De er respekterede rollemodeller. Hvis personalet havde den nyeste viden om seksuel sundhed, kunne det implementeres i den generelle pædagogiske indsats.

Forumteater

Lysthuset har det sidste år arbejdet på at bruge en teaterform som aktiverer de unge og skaber dialog. En forestilling blev skabt med særligt fokus på unge indvandrere, og afspillet for de unge mænd fra klubben. Med succes!

Forumteater er enestående og et redskab til empowerment.²⁶ Oprindeligt er forumteatret udviklet i Brasilien som teater for ”de undertrykte”. Ideen var at skabe en form som inddrager publikum aktivt; fra undertrykkelse til konflikt og

²⁶ Definition på empowerment: element i sundhedsfremme, der har til formål at bibringe patienter og andre borgere handleevne samt kontrol og ejerskab over beslutninger, der påvirker deres levevilkår og sundhed. Sundhedsstyrelsen 2005

problemløsning. En slags generalprøve på virkeligheden.²⁷ Forumteatret er opbygget med små scener, hvor skuespillere spiller et dilemma, en konflikt, en historie om mennesker fra det virkelige liv. Det er naturligvis en meget vigtig proces at skrive et skarpt manuskript, så man ved, at scenerne rammer plet for det publikum, man vil arbejde sammen med. Derefter er det muligt, efter bestemte regler, for publikum at blande sig i rollerne, som derved omspilles efter deres anvisninger. Der er også forumteater-former hvor publikum kan gå på scenen og selv spille rollerne.

Forumteater er i virkeligheden blot en ”leg med problemer”, og der er ingen færdige eller entydigt rigtige løsninger. Det er en refleksion over problemstillinger og de roller, som man kan indtage i dem. Det er ikke belærende teater, men mere et ”øve-rum” til de virkelige hændelser. Det helt essentielle for de unge i min målgruppe, er muligheden for at blive taget alvorligt, anerkendt og respekteret. Og de er meget reflekterende og seriøse, når de ser resultatet af deres løsningsforslag. De ser selv, hvis det ikke dur.

²⁷ Inge Sølvsten, teaterinstruktør i Lysthuset, 2007

Ung til ung – dialog

Lysthuset har mange års erfaring med at bruge unge til at gå i dialog med andre unge. De unge, der hos os kaldes sexløbere, bliver trænet i sundhedsfaglig viden, men primært skal de ikke undervise, men skabe dialog mellem dem og målgruppen, og i målgruppen indbyrdes. En dialog-form som skal være med til at kvalificere de unge til at træffe valg, baseret på viden og omtanke.

De unge i Lysthuset har givet god feedback på denne form; for nylig har Lysthuset gennemført en evaluering af ung til – metoden. Jeg vil primært fremhæve følgende fra evalueringen:²⁸

- De unge føler der bliver talt til dem i ”øjnehøjde”
- Ingen løftede pegefingre og moral, men klare budskaber
- Tillid og gensidig forståelse og sprog
- Begge parter tilhører samme unge ”livsverden”

I forhold til rekruttering af sexløbere, er det aldrig lykkedes

²⁸ Evaluering af ung til ung metode: Mia Sandholt, Lysthuset 2007

at få unge med anden etnisk baggrund ind i korpset. Det skyldes nok emnets karakter, seksualitet. De unge indvandre-re vi har talt med siger, at det er svært at stå frem med inter-esse for seksuel sundhed, uden at blive misforstået i deres eget netværk.

Klubben i Århus Vest har et korps af unge, der arbejder og engagerer sig i sociale opgaver i boligområdet. Måske kunne det lykkes at engagere nogen af dem i en form for dialog med andre unge. I forhold til seksuel sundhed vil jeg anbefale at tage hensyn til køn, så unge mænd går i dialog med andre unge mænd.

Der er så mange fordele ved metoden, at man virkelig må give det en chance og noget arbejdsenergi. Hvis ikke det lyk-kes at finde nogen blandt ”dem selv” til opgaven, kunne man prøve med nogen af de mandlige etniske danskere. Måske ville det være gavnligt og interessant for begge parter, at åbne døren ind til hinandens verdener.

Indhold i seksualundervisningen

I forhold til forældregruppen har vi altid anbefalet undervise-re i seksuel sundhed, at ”pakke budskabet ind” i sundhed

som det væsentlige perspektiv. Og ikke sex. Jeg tror det modsatte ville virke bedre for de unge. Overskriften skal ikke hedde en masse om sundhed og at gøre det fornuftige og rigtige. Overskriften kunne snarere hedde: ”hvordan bliver jeg en super-elsker?” Det vil sige at man skal lægge indhold ind som handler meget om sex og så liste sine sundhedsbudskaber ind ad bagvejen. Som nødvendig viden for netop at blive en god elsker. Undervisningen kunne indeholde følgende emner og formen kunne veksle mellem monolog, dialog, debat og forskellige former for kreativt udtryk. Hvert emne kan foldes ud på utallige måder:

Kvindens og mandens indre og ydre kønsorganer

Menstruation, ægløsning og graviditet

Penis, rejsning, kunsten at holde længe

Hvad kan kvinder lide, berøring, kys, erogene zoner

Orgasme

Samleje, stillinger

Kærlighed og følelser

Grænser, etik og moral

Pornografi

Prævention

Prostitution

Sexsygdomme, smitteveje, symptomer

Viagra, virkning og kontraindikationer

Kønsroller, ægteskab, utroskab

Muslimske traditioner, danske traditioner

Kvindes og mænds seksuelle rettigheder

Overgreb, voldtægter

Ære, skam, jomfruelighed

Undervisningsmateriale

Mange af de unge mænd har haft problemer med skolegang og det danske sprog på skrift kan være en stor udfordring. Min erfaring er at hvis man lægger skriftlig information, pjecer, hæfter og bøger på bordet, bliver det ikke læst. Og det bliver slet ikke taget med hjem. Megen dansk sundhedsoplysning foregår på skrift, men det dur ligesom ikke her. Det kunne være spændende at afprøve metoder, der anvender de unges egne foretrukne kommunikationsmidler: SMS på mobiltelefon, chat på nettet, gode hjemmesider på internettet.

Hold fast i gruppen

Til sidst vil jeg anbefale at holde fast i gruppen. Det er følsomt at tale med de unge mænd om private emner som kærlighed og seksualitet. Der skal opbygges et tillidsforhold og også gensidig respekt. Man skal fremstå som en troværdig voksen, som de kan regne med. Hvis det overhovedet er muligt, må man gøre sig synlig i de unges hverdag; etablering af en fast rådgivning, i en eller anden form, ville være rigtig godt.

OPSAMLING

At få de unge mænd til at tænke sundhed ind i hverdagen, er en udfordring. De unge mænd har brug for at vide mere om seksuel sundhed for at være i stand til at forebygge uønskede graviditeter og sexsygdomme. Men også emner som køn, identitet, etik, følelser og kæresteforhold optager de unge. De unge har brug for støtte til de indre og ydre dilemmaer der opstår i livet, ikke mindst i kærlighedslivet, i spændingsfeltet mellem tradition og modernitet.

At være en god elsker er vigtigt for mange af de unge mænd; det styrker selvværdet og den maskuline identitet. Denne indgang kunne anvendes, når metoder skal udføres i praksis.

På grund af målgruppens særlige forhold kan det anbefales at udvikle sundhedsfremmende metoder i samarbejde med social-arbejdere i området. Det kan være klubmedarbejdere eller gadeteams. Og at udvikle det sundhedsfremmende arbejde på en måde så sundhedsprofessionelle finder tværkulturelt arbejde spændende og udviklende. Derfor anbefales interkulturel kommunikation.

Det vil være godt at inddrage debat i undervisningen; at bygge dialog formen ud fra kendskabet til de unges hverdag, vil afgjort være en fordel. Det kan ligeledes anbefales at skabe metoder med kreativt udtryk; intellektuel læring kan foregå nemmere, hvis også krop, følelser og kunstneriske udtryk kommer i spil. Derfor anbefales forumteater og ung til ung dialog, hvor spil og leg kan være ingredienser i indlæringen.

Videre udvikling og afprøvning af sundheds-pædagogisk metode bliver forhåbentligt muligt fremover, i et samarbejde mellem Sundhedsstyrelsen, Lysthuset og Århus Kommune.

EFTERSKRIFT

Mit mål med at gennemføre dette lille sundheds-antropologiske feltstudie blandt unge mænd, i en bestemt klub i Århus Vest, var at opnå et større kendskab til dem. Med henblik på gensidig dialog. Seksuel sundhed er vigtig; ikke blot i forhold til fravær af sygdom og uønskede graviditeter, men også i forhold til trivsel og velvære. Seksualitet hænger uløseligt sammen med kærlighed og følelser og også det at kunne skabe et godt liv, sammen med andre. Derfor mener jeg at denne gruppe unge har krav på viden og rådgivning om kærlighedslevet, såvel som alle andre unge.

Om de unge mænd jeg har talt med lever livet farligere og mere usundt end andre unge, kan denne undersøgelse ikke konkludere noget om. Men vi ved at social sårbarhed kan skabe sundhedsproblemer. Derfor vil det være vigtigt at tilbyde disse unge særlige sundhedsfremmende indsatser.

Når alt kommer til alt, ved jeg ikke med sikkerhed hvordan de unges kærlighedsliv folder sig ud; kun hvad de har sagt til mig og hinanden. Men jeg har fået en fornemmelse af disse unge mænds verden, med alle de sårbarheder de lever med og

op imod. Og også et indblik i deres styrker; humor, selvironi, kampånd, evner til brobygning imellem helt forskellige virkeligheder. Og frem for alt kraften til diskussion, debat og forhandling.

Mange vil spørge hvad religionen betyder for de unge med muslimsk baggrund, i særdeleshed i forhold til seksualitet. Umiddelbart kunne man svare; nok ikke så meget for de unge mænd. Og dog: Islam har som andre religioner anvisninger på ”det gode liv”, med etik og idealer, forbud og tilbud. De unge mænd her prøver at balancere på linen mellem deres forældres tradition og det danske ungdomsliv. Seksualiteten, driften og lysten er ”det vilde blod” og følelserne, idealerne og etikken er ”det rene hjerte”. Disse to polariteter er til konstant forhandling og forandring og finder forhåbentlig deres plads i de unge mænds univers.

REFERENCELISTE

Bune, Birgit B.: *Reproduktiv sundhed for tyrkiske kvinder og mænd i Århus*. Rapport til Sundhedsstyrelsen. Lysthuset, 2006

Christensen, Torben: *Kurven er knækket*. I: Boligen nr. 7-8, 2005

Giddens, Anthony: *Intimitetens forandring. Seksualitet, kærlighed og erotik i det moderne samfund*. Hans Reitzels Forlag, 1994

Grøn, Lone: *Krop og hverdag i forandring. Sundhedsfremme og forebyggelse i institution og hverdagsliv*. Vejle Amts Sundhedsforvaltning, 2005

Hawwa, Amneh: *Seksuel opfattelse og opdragelse hos indvandrere*. Artikel af læge, tolk og rådgiver Amneh Hawwa fundet på Lysthusets hjemmeside (www.lysthuset.dk)

Holmen, A.: *Betydningen af sprog, tosprogethed og sprogligt bårne kulturformer for integrationsprocesserne*. AMID Working Paper

Series 23/2002. Aalborg: Aalborg Universitet, 2002

Hviid, Kirsten & Jensen, Sune Q.: *Perkerrap, ghettostøj og socialt arbejde*. I: *Social Kritik* nr. 89, 2003

Håpnes, Tove & Rasmussen, Bente: *Jenteidentitet på internett*. I: *Sosiologisk Tidsskrift*. Nr. 1, 1999

Kleinman, A. & Kleinman, J.: *Moral transformations of health and suffering in Chinese society*. I: Brandt, A.M. & Rozin, P.: *Morality and health*. Routledge, 1997

Kvale, Steinar: *Interview – en introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. Hans Reitzels Forlag, 1997

Mauss, Marcel: *Gaven. Gavendvekslingens form og logik i arkaiske samfund*. Forlaget Spektrum, 2000

Metcalf, Peter: *They lie, we lie. Getting on with anthropology*. Routledge, 2002

Mortensen, Lotte Bøggild: *At være eller ikke være. Tyrkisk ungdom i København og Ankara*. Akademisk Forlag, 1989

Mørck, Yvonne: *Bindestregsdanskere. Fortællinger om køn, generationer og etnicitet*. Forlaget Sociologi, 1998

Mørck, Yvonne: *Faktisk er Blågårds Plads utrolig smuk. Hårde drenge på Nørrebro*. I: *Social Kritik* nr. 65-66, 1999

Ndubani, Phillimon & Höjer, Bengt: *Sexual behaviour and sexually transmitted diseases among young men in Zambia*. I: *Health policy and planning*, 16(1). Oxford University Press, 2001

Necef, Mehmet Ümit: *Internettet – et vindue til frihed*. I: *Information om indvandrere*. Årgang 6, nr. 3 (s. 1-5), 2003

Necef, Mehmet Ümit: *Den seksualiserede integration. Seksualitetens rolle i indvandrernes modernisering og integration*. I: *Sociologi i dag*. 30/4 (s. 25-42), 2000a

Necef, Mehmet Ümit: *Miss Euro Türk: Kvinden som modernitetens symbol*. I: *Information om indvandrere*. 3.4 (s. 1-5), 2000b

Necef, Mehmet Ümit: *Etnisk kærlighed i etnisk cyberspace*. I: *Information om indvandrere*. 4.5 (s.1-5), 2000c

Necef, Mehmet Ümit: *Nylonpiger og nye mødomme*. I:
Mellemøstinformation. 15.5 (s. 4-7), 1998

Necef, Mehmet Ümit: *Elsk mig, bind mig, integrer mig!*
Seksualitetens rolle i indvandrernes integration. I: *Grus*. Nr. 52,
1997

Necef, Mehmet Ümit & Müzeyyen, Boztoprak: *Ghetto-tyrkere
og de fine tyrkere*. I: *Jordens Folk*. Årgang 31, nr. 2, 1996

Nielsen, Marie Bang: *Tro, håb og kærlighed? En analyse af vestlig
sexturisme på ferieøen Koh Samui i Thailand*. Specialeafhandling.
Institut for Antropologi, Københavns Universitet, 2002

Pedersen, Lars & Selmer, Bodil: *Muslimsk indvandrerungdom.
Kulturel identitet og migration*. Aarhus Universitetsforlag, 1991

Mørck, Line Lerche: *Grænsefællesskaber. Læring og overskridelse
af marginalisering*. Roskilde Universitetsforlag, 2006

Pedersen, Jørgen Flindt: *Drengene fra Vollsmose*. Gyldendal,
2002

Kickbusch, Jari: *Kærlighed med stort M*. CDR Forlag, 2001

Søndergård, Per Straarup: *Fadi, krigsbarn, rod og rollemodel*.

Documentas 2006

Frederiksberg Kommune: *Ung 99 – etnisk udgave 2002*.

Egelund, Niels og Tranæs, Torben: *PISA ETNISK 2005*.

Syddansk Universitetsforlag, 2007-08-07

Socialforskningsinstituttet: *Etniske minoriteter – et nyt proletariat?* Social Forskning , 2005

Sundhedsstyrelsen: *Social udsathed og viden hos etniske minoriteter*. 2006

Sundhedsstyrelsen: *Folkesundhed og risikofaktorer- tal på sundhed til kommunen*, 2006

Socialforskningsinstituttet: *Unge sociale problemer*. 2005

Rasch, Knudsen og Gammeltoft: *Når der ikke er noget tredje*

valg. Sundhedsstyrelsen 2005

Henriksson, Kronborg, Rasch og Samuelson: *Viden og forandring*. Sundhedsstyrelsen 2005

Breinholt og Nordvig: *Hvordan har du det?* Center for Folkesundhed, Region Midt 2006

Juel, Sørensen og Brønnum-Hansen: *Risikofaktorer og folkesundhed i Danmark*. Statens Institut for Folkesundhed, 2006

Sundhedsstyrelsen: *Terminologi. Forebyggelse, sundhedsfremme og folkesundhed*. 2005

